

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

Hiporehabilitace v ČR a její postavení v systému ucelené rehabilitace

diplomová práce

Autor práce: Petra Polášková, Bc.
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé
a seniory

Vedoucí práce: Mgr. David Urban, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 15.8.2013

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o hiporehabilitaci a jejím postavení v systému ucelené rehabilitace. V první kapitole *1.1 Zooterapie v kontextu ucelené rehabilitace* je popsáno léčebné působení zvířete na člověka. V souvislosti s rostoucím významem zooterapie v současnosti má tato kapitola poskytnout ucelenou představu o využívání zvířat v rámci ucelené rehabilitace. Následující kapitola *1.2 Etologie koně* přibližuje chování koně v jeho přirozeném prostředí, díky kterému dochází ke snadnějšímu navázání vztahu mezi člověkem a koněm. Kapitola *1.3 Historický vývoj* reflektuje soužití člověka s koněm a počátky využívání koně k rehabilitačním účelům. Další kapitola *1.4 Česká hiporehabilitační společnost* popisuje toto dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, jehož smyslem je šíření rehabilitace prostřednictvím koně, včetně psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního vyžití lidí se zdravotním postižením. Jeho cílem je prosazovat a udržovat odborné provádění metody, školit pracovníky, zajišťovat vydávání odborné literatury, sloužit jako informační databáze a zprostředkovat kontakt mezi jednotlivci. V kapitole *1.5 Členění hiporehabilitace* je popsáno základní dělení hiporehabilitace na hipoterapii, psychoterapii pomocí koně, aktivity s využitím koně a parajezdectví, což napomáhá ke snadnější orientaci v těchto jednotlivých disciplínách, které praktikují hiporehabilitační zařízení v ČR. Kapitola se opírá se o předpoklady správného provádění hiporehabilitace. Často dochází k zaměňování hiporehabilitace s pojmem hipoterapie. Název hiporehabilitace je nadřazeným a zastřešujícím pojmem pro všechny aktivity a terapie v oblastech, kde se setkává kůň a člověk se zdravotním postižením. Kdežto hipoterapie je léčebná metoda využívající jako rehabilitační nástroj koně. Kapitola *1.6 Výběr a výcvik koně* věnuje pozornost průběhu výcviku koně a rozhodujícím prvkům vedoucím k výběru hiporehabilitačního koně. V těchto kapitolách je také uvedena na základě spolupráce s ČHS výsledná elektronická komunikace, která přibližuje postavení hiporehabilitace v ČR.

Cílem diplomové práce bylo sestavit ucelený přehled hiporehabilitačních pracovišť v České republice a vymezit jejich postavení v systému ucelené rehabilitace.

Prvním vedlejším cílem výzkumu bylo popsat postavení hiporehabilitačních pracovišť v systému ucelené rehabilitace. Druhým vedlejším cílem výzkumu bylo vytvořit seznam zařízení, která odpovídají standardům České hiporehabilitační společnosti. Dále byla v práci stanovena výzkumná otázka: Existuje v současnosti v České republice ucelený seznam zařízení praktikující hiporehabilitaci?

Vzhledem ke stanoveným cílům byl zvolen kvalitativní výzkum spolu s využitím metod kvantitativního výzkumu. Pomocí sekundární analýzy dat a rozhovorů byly sesbírány informace o zařízeních praktikujících v ČR hiporehabilitaci. Výzkumný soubor tvořila všechna zařízení, která se na území ČR zabývají některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Byly prostudovány všechny dostupné materiály o hiporehabilitaci a zařízeních, která ji provádějí. Na stránkách České hiporehabilitační společnosti byl získán seznam hiporehabilitačních zařízení v ČR odpovídající standardům ČHS. Tato společnost byla kontaktována s prosbou o poskytnutí informací ohledně hiporehabilitace a existence dalších zařízení zabývajících se hiporehabilitací. Pro snadnější orientaci v nabídce těchto zařízení byla zvolena kritéria, podle nichž bylo osloveno elektronickou či telefonickou cestou celkem 59 hiporehabilitačních zařízení. Byla oslovena také zařízení, která spolupracují s ČHS a nacházejí se v již získaném seznamu hiporehabilitačních zařízení. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních nacházejících se na území ČR mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

V kapitole *1.9 Výsledky* je uveden výsledný seznam hiporehabilitačních zařízení v České republice, který je rozdělen podle krajů ČR. Z výzkumu vyplynulo, že ucelený seznam hiporehabilitačních zařízení v současnosti neexistuje. Existuje pouze seznam hiporehabilitačních zařízení v ČR spolupracujících s ČHS, ve kterém je uvedeno 33 takových zařízení. Existují další zařízení, která hiporehabilitaci praktikují, ale s ČHS nespolečně pracují. Při neustále se měnící nabídce hiporehabilitačních zařízení v ČR dochází k řadě problémů. Některá zařízení provádějí hiporehabilitaci na velmi dobré úrovni, jiná nikoli. U některých hiporehabilitačních zařízení jsou nedostatečné nebo dokonce nepravdivé informace. A další zařízení dosud uváděna jako zařízení zabývající se touto problematikou, se jí již nezabývají.

Výsledky práce lze využít v rámci zdokonalení vědomostí sociálních pracovníků v různých zařízeních, kde se hiporehabilitace provádí.

Klíčová slova:

Hiporehabilitace

Hipoterapie

Psychoterapie pomocí koně

Aktivity s využitím koně

Parajezdectví

Česká hiporehabilitační společnost

Abstract

This thesis deals with hippotherapy and its position in the system of general physiotherapy. The chapter 1.1 *Zootherapy in the context of a general physiotherapy* describes therapeutic effect of animal on human. Due to the growing importance of zootherapy nowadays this chapter has to provide the global conception of the use of animals in the general physiotherapy. The following chapter 1.2 *Ethology of horses* approaches the behavior of the horse in its natural environment which results easier to establish the relationship between a man and a horse. Chapter 1.3 *Historical development* reflects the coexistence of a man and a horse and the beginnings of the use of horses for physiotherapeutic purposes. The next chapter 1.4 *Czech hippotherapeutic company* describes the voluntary, independent and non-political civic association whose purpose is to spread physiotherapy through the use of horses, including psychotherapeutic attitude, integration and sport activities for disabled people. Its aim is to promote and maintain the professional method implementation, staff training, publishing the professional literature, serve as an information database and facilitate the contact among individuals. The chapter 1.5 *Hippophysiotherapy division* describes the basic division of hippophysiotherapy into hippotherapy, psychotherapy with the help of the use of the horses, activities using the horses and horse riding for physically disabled people, which helps to simplify the orientation in each of these disciplines which are provided by hippophysiotherapeutic institutions in the Czech Republic. The chapter is based on assumptions of correct implementation of hippophysiotherapy. There is often the confusion between the term of hippophysiotherapy and hippotherapy. Name hippophysiotherapy is a superior term for all activities and therapies in areas where is the contact of horse and the people with disabilities. Whereas hippotherapy is a treatment method that uses horses as a physiotherapeutic implement. Chapter 1.6 *Selection and training of horses* pays attention to horse training and main elements which are leading to the selection of horses for hippotherapeutic process. These chapters also provides the information about cooperation with CHS giving us the final results of

electronic communication, which approximates the status of hippophysiotherapeutic institutions in the country.

The aim of this thesis was to compile a comprehensive overview of hipotherapeutic centers in the Czech Republic and to define their position in the system of general physiotherapy. The first subsidiary aim of the research was to describe the status of hipotherapeutic institutions in the system of general physiotherapy. The second subsidiary objective of the research was to create a list of institutions which meet the standards of Czech hipotherapeutic society. Furthermore, in this thesis was established the research question: Is there currently in the Czech Republic a comprehensive list of facilities practicing hipotherapy?

Due to the established objectives was selected qualitative research along with the use of quantitative research methods. Using the secondary data analysis and interviews were collected information about the facilities providing hippophysiotherapy in the Czech Republic. The research sample consisted of all centers in the Czech Republic which are engaged in some individual disciplines of hipophysiotherapy. All available materials about hippophysiotherapy and the facilities which provide this kind of therapy were read up. In the web sites of Czech hipotherapeutic company was acquired the list of hipotherapeutic facilities in the Czech Republic which correspond with the standards of CHS. This company was contacted with a request to provide the information concerning the status of a hippophysiotherapy and the existence of other hipotherapeutic facilities. For easier orientation in the list of these institutions were chosen criteria, according which were addressed 59 hippophysiotherapeutic institutions via email or telephone. We also addressed institutions that work with CHS and are already on list of hipotherapeutic institutions. The lack of information about all these institutions situated in the Czech Republic could cause the possibility that some of the institutions were not recorded.

The chapter 1.9 *Results* presents us the final list of hippophysiotherapeutic institutions in the Czech Republic which are divided according to particular regions. The research showed that a global list of hippophysiotherapeutic institutions does not currently exist. There is an only list of hippophysiotherapeutic institutions in the Czech

Republic working with CHS which indicates 33 of such facilities. There are other institutions that provide hippophysiotherapy but they do not cooperate with CHS. The constantly changing offer of hipophysiotherapeutic institutions in the Czech Republic causes a number of problems. Some facilities provide hippophysiotherapy at a very good level, others do not. Some hipophysiotherapeutic institutions provide inadequate or even false information. Some of the institutions which are still on the list as the institutions which provides this services don't deal with this issue anymore.

The results of the thesis can be used to improve the knowledge of social workers in various institutions where hippophysiotherapy is provided.

Keywords:

Hippophysiotherapy

Hippotherapy

Psychotherapy with horses

Activities using horses

Horse riding for physically disabled people

Czech hippotherapeutic company

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15.8.2013

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat rodině za podporu a pomoc, kterou mi věnovali.

Obsah

Úvod	12
1 Současný stav	14
1.1 Zooterapie v kontextu ucelené rehabilitace	14
1.2 Etologie koně	17
1.3 Historický vývoj	18
1.4 Česká hiporehabilitační společnost	20
1.4.1 Terminologie v hiporehabilitaci	22
1.4.2 Mezinárodní terminologie	25
1.4.3 Střediska praktické výuky	26
1.5 Členění hiporehabilitace	27
1.5.1 Hipoterapie	28
1.5.2 Aktivity s využitím koně	36
1.5.3 Psychoterapie pomocí koně	39
1.5.4 Parajezdeckví	42
1.6 Výběr a výcvik koně	45
2 Cíl výzkumu	47
2.1 Hlavní cíl výzkumu	47
2.2 Vedlejší cíle výzkumu	47
2.3 Výzkumná otázka	47
3 Metodika	48
3.1 Strategie výzkumu	48
3.2 Charakteristika výzkumného souboru	48
3.3 Kritéria výzkumného souboru	49
4 Výsledky	50
5 Diskuze	71
6 Závěr	76
7 Seznam použitých zdrojů	78
8 Přílohy	85

Seznam použitých zkratk

AVK – Aktivity s využitím koně

ČHS – Česká hiporehabilitační společnost

ČJF – Česká jezdecká federace

HR – Hiporehabilitace

HT – Hipoterapie

PPK – Psychoterapie pomocí koně

Úvod

*„Miluj koně a pokus se mu porozumět, aby ti mohl důvěřovat.
Bud' šťastný z malých pokroků na sobě a svém koni, pak dosáhneš hravě velké věci“.*

Egon Von Neindorff

Koně nás inspirují a fascinují svou krásou, rychlostí i silou, kterou nám jsou ochotni propůjčit. Člověk si koně ochočil před více než pěti tisíci lety a dodnes je pro mnohé nejen velkým pomocníkem, ale také láskou na celý život.

Ke zpracování své diplomové práce jsem si vybrala téma *Hiporehabilitace v ČR a její postavení v systému ucelené rehabilitace*. V praxi se setkáváme s řadou problémů týkajících se neustále se měnící nabídky hiporehabilitačních zařízení v ČR. Pokud lidé mají zájem a uvažují o hiporehabilitaci jako uživatelé, narážejí často na nedostatečné nebo dokonce nepravdivé informace. Některá zařízení provádějí hiporehabilitaci na velmi dobré úrovni, jiná nikoli. Další zařízení dosud uváděna jako zařízení zabývající se touto problematikou, se jí již nezabývají. V České republice neexistuje aktuální ucelený seznam zařízení, která hiporehabilitaci praktikují.

Na počátku zpracování práce jsem si stanovila za cíl sestavit ucelený přehled hiporehabilitačních pracovišť v ČR a vymezit jejich postavení v systému ucelené rehabilitace. Za účelem naplnění tohoto cíle popisuji v kapitole *1.1 Zooterapie v kontextu ucelené rehabilitace* léčebné působení zvířete na člověka, na které navazují dalšími kapitolami *1.2 Etologie koně* a *1.3 Historický vývoj*, kde popisuji původ koně, soužití člověka s koněm a počátky využívání koně k rehabilitačním účelům. Kapitulu *1.4 Česká hiporehabilitační společnost* jsem zařadila z důvodu jejího postavení v oblasti hiporehabilitace u nás. V další kapitole *1.5 Členění hiporehabilitace* jsem se za účelem naplnění cíle snažila popsat základní dělení hiporehabilitace na jednotlivé disciplíny. A v kapitole *1.6 Výběr a výcvik koně* věnuji pozornost průběhu výcviku koně a rozhodujícím prvkům vedoucím k výběru hiporehabilitačního koně.

Hiporehabilitace v ČR a její postavení v systému ucelené rehabilitace byla zkoumána prostřednictvím kvalitativního výzkumu spolu s využitím metod

kvantitativního výzkumu. Pomocí sekundární analýzy dat a rozhovorů byly sesbírány informace o hiporehabilitaci a zařízeních praktikující v České republice hiporehabilitaci. Výzkumný soubor tvoří všechna zařízení, která se na území ČR zabývají některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Celkem bylo elektronickou či telefonickou cestou osloveno 59 hiporehabilitačních zařízení. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

1 Současný stav

1.1 Zooterapie v kontextu ucelené rehabilitace

V této kapitole popisují léčebné působení zvířete na člověka a členění ucelené rehabilitace, což napomáhá k porozumění postavení hiporehabilitace v kontextu ucelené rehabilitace. Podle Neranžiče (2003) se můžeme setkat také s pojmy animoterapie nebo animal terapie, které mají stejný význam jako pojem zooterapie. Z hlediska porozumění zooterapie je na místě otázka, kdo vlastně léčí a co je léčeno. V anglosaské literatuře se používá označení „léčení prostřednictvím domácích miláčků“, popřípadě „léčení domácími miláčky“. V takovém případě je však domácí miláček prostředníkem a spoluléčitelem, nikoliv terapeutem, podílí se na léčení. Jedná se tedy jen o prostředek terapie. Člověk jako terapeut, nejlépe však řečeno terapeutický tým je hlavním rozhodujícím faktorem při léčení. Freeman (2007) k přesné definici zooterapie uvádí několik kritérií. Mezi tyto kritéria patří např. zvířecí druh, metoda a forma zooterapie, způsob práce, počet klientů aj. Zooterapie je cílenou intervencí a je určena na podporu a zlepšení fyzických, sociálních, emocionálních a kognitivních funkcí člověka. Zvíře splňuje určitá kritéria a je nedílnou součástí terapie. Terapie probíhá individuálně nebo skupinovou formou (King, 2007).

Velmi zjednodušeně řečeno pojem zooterapie představuje pozitivní až léčebné působení zvířete na člověka. Zvíře pro klienta zprostředkovává komunikaci s okolním světem a je schopno ho rozveselit ve smutných chvílích, může mu pomoci i od fyzických bolestí nebo rozcvičí jeho ztuhlé svalstvo. Je potřeba však vždy vědět, že na druhém konci opratě či vodítka stojí člověk – zooterapeut. Je to právě on, kdo rozhoduje kdy, jak a zda vůbec přítomnost zvířete využít (Freeman, 2005).

Význam zooterapie v současné době roste. O vzájemnou interakci člověka se zvířetem se v poslední době zabývá stále více teoretických i klinických odborníků. Nerandžič (2003) poukazuje v zooterapii na definici termínu rehabilitační péče. Péče představuje pojem pasivní, kdežto rehabilitace je pojmem kladoucí důraz na aktivizaci pacienta v léčebném procesu. U dětí nerehabilitujeme, ale habilitujeme. Slovo

rehabilitace se skládá ze dvou částí – předpony „re“, která znamená opakovat, znovu a znovu a slovesa „habilitace“, které znamená uschopňovat. Tedy „re-habilitis“ je znovu schopný. Současné pojetí rehabilitace není již chápána jako výhradně zdravotnická aktivita ve smyslu fyzioterapie, ale jako interdisciplinární obor. Nejnovější definice rehabilitace dle Světové zdravotnické organizace (WHO), která vznikla v roce 2001, zní takto: „Rehabilitace je obnova optimálního nezávislého a plnohodnotného tělesného a duševního života osob po úrazu, nemoci nebo zmírnění trvalých následků nemoci nebo úrazu pro život a práci člověka“.

Ucelená rehabilitace je koordinovaný, vzájemně provázaný a cílený proces, jehož základní náplň spočívá v co největší míře minimalizovat přímé a nepřímé důsledky trvalého nebo dlouhodobého postižení jedince. Využívá nástroje léčebné, sociální, pedagogické, ale i nástroje aktivní politiky zaměstnanosti (Nerandžič, 2004).

Jankovský (2006) věnuje pozornost všem složkám ucelené rehabilitace. Rehabilitaci členíme do těchto oblastí:

- Léčebná rehabilitace – do léčebné rehabilitace se řadí fyzioterapie, ergoterapie a balneologie. Hlavní náplní fyzioterapie je léčba pohybem (kinezioterapie) a fyzikálními metodami (elektrické proudy, magnety, ...)
- Sociální rehabilitace – usnadňuje zařazení klienta do společnosti. Snaží se pomoci klientovi, aby přiměřeně zvládal nároky prostředí dle svých možností. Může probíhat formou skupinové terapie, nebo formou nácviku běžných denních sociálních situací.
- Pedagogická rehabilitace – řeší u žáka, studenta, integraci nebo naopak jeho speciální vzdělávání. Pomáhá vybrat vhodný typ studia pro možnost budoucího uplatnění. Upravuje plán vzdělávání na míru, používá vhodné vzdělávací pomůcky, upravuje prostředí, ve kterém se klient vzdělává, aby nedocházelo k dalším sekundárním problémům – například vadné držení těla, přetěžování funkčních svalových skupin a podobně.
- Pracovní rehabilitace – se zabývá možným uplatněním klienta, případně jeho rekvalifikací, aby práce odpovídala jeho možnostem a zdravotnímu stavu. Upravuje pracovní místo, pracovní prostředí, pracovní dobu tak, aby práce dále

nemohla poškozovat klienta. Také řeší problematiku chráněných pracovních míst.

Aby se skutečně jednalo o komplexní rehabilitaci, je potřeba, aby rehabilitační pracovníci spolupracovali s odborníky ostatních profesí, to znamená jak s lékaři a s ostatními zdravotnickými pracovníky, tak i s logopedy, psychology, speciálními pedagogy, sociálními pracovníky a dalšími odborníky (www. hiporehabilitace-cr.com, 2013).

V rámci ucelené rehabilitace kladem zooterapie je respektování přírodních zákonů v procesu léčení, fyziologické nastartování aktivačních procesů. Dobrou fyzickou i psychickou kondici udržuje dlouhodobě. Nutí pacienta ke kázni. U psychických problémů zkracuje období akutního zhoršení nemoci a prodlužuje období přechodného vymizení příznaků nemoci. Tím snižuje výrazně náklady na farmakoterapii. Malé děti se učí respektovat normální běh života a mít úctu k živé bytosti, učí se brát na vědomí individuální zvláštnosti a odlišnosti v životě. Problémy, se kterými se můžeme běžně setkat, je hlavně finanční zátěž pro pacienta či alergie nebo i strach ze zvířete, relativním problémem jsou smyslové vady (Nerandžič, 2003).

Zooterapie znamená dle Nerandžiče (2003) v přeneseném slova smyslu obor, který využívá zvíře jako spoluterapeuta. Zvíře je prostředníkem (nikoli cílem) a člověk je terapeutem. Zvíře zahrnuje všechny prostředky rehabilitačního procesu aktivizace v průběhu nemoci. Podstatný je cíl, jehož chceme dosáhnout v dlouhodobém horizontu. Cílovou skupinu, na kterou necháme působit „domácího mazlíčka“, definujeme věkem, pohlavím, diagnózou postižení (příčinnou či funkční) a sociálním prostředím. Avšak nesmíme opomenout, že musíme také respektovat osobnost zvířete s právem na jeho individuální chování, které je definováno vrozenými instinkty. Pomocí výcviku se dají nežádoucí instinkty potlačit, nikdy je ale nemůžeme zcela vymýtit.

Zvíře je velice inspirativní ve své interakci s člověkem. Stále mnoho neznámého je však v jeho chování a působení na člověka. Proto nelze jednoznačně říci, že existuje jen jedna pravda a jenom jedna správná cesta. Jedná se o inspiraci a hledání individuálních cest ke každému zdravotně postiženému s cílem co možno nejvyššího stupně jeho společenského začlenění a aktivní účasti na běžném životě (Nerandžič,

2003). Například v Německu se při terapii prostřednictvím zvířat z 90 % využívají právě koně (Prothmann, 2007).

1.2 Etologie koně

Tuto kapitolu jsem zvolila na základě toho, že je důležité vědět, pro navázání dobrého vztahu mezi člověkem a koněm, jak se kůň chová v přirozeném prostředí. V přírodě se koně pohybují ve stádech, které tvoří dospělý hřebec, jeho harém a hříbata. Hřebečci ve stáří dvou let odcházejí od stáda a vytvářejí mládenecké skupiny, ve kterých žijí asi do pěti let, kde spolu bojují a hrají si. Poté odcházejí ukrást nějaké klisny z harému jiného dospělého hřebce. Při souboji těchto dvou hřebců často dochází k ošklivým zraněním nebo smrti jednoho ze soupeřů. Role hřebce kromě toho, že oploďňuje pravidelně své klisny, spočívá především v ochraně stáda před nebezpečím z vnějšku. Spí zcela minimálně a ve zbytku dne obíhá kolem svého stáda, větrí a identifikuje případné nepřátele (Vosátková, 2007).

Vosátková (2007) dále uvádí, že ve stádě vládne zcela jasná vnitřní hierarchie. Ta nevzniká na základě soubojů, a pokud ano, tak jen minimálně, ale zejména na podstatě uznání vůdcovských kvalit. Vůdčí alfa klisna vede stádo, řeší vnitřní rozpory, trestá neposlušné členy stáda. Jejich prohřešky obvykle trestá tak, že je na prohřešek upozorní gestem (sklopené uši, vyceněné zuby, kopnutí). Pokud jedinec nepochopí, vyžene jej za okraj stáda, odkud se nesmí přiblížit, dokud se „neomluví“. Toto se děje zase gesty jako např. sklopená hlava, přežvýkování. Pak klisna dovolí jedinci návrat, provinilce očistí a dál se již věc neřeší. Při vyhoštění ze stáda hrozí riziko napadení predátorem. V takové situaci bývá pro koně velice obtížné vyrovnat se s predátorem sám.

Přestože koně mají velké spektrum zvukových projevů od frkání až po výrazné ržání či kvičení říjných klisen, komunikace s koněm je zejména „řečí těla“. Proto pokud chceme pracovat efektivně a rychle, musíme při práci s koňmi, ať už se jedná o hipoterapii či jiné, dbát přesných gest. Současně se zde objevuje otázka, jak bude kůň vnímat přítomnost berlí, vozíků, lidí s poruchou koordinace či hyperaktivních jedinců.

Naštěstí kůň je zvíře, které chce spolupracovat, chce porozumět našim požadavkům a pokud možno je dobře splnit. Pro tento cíl je ochoten přehlédnout i řadu nepřesností či občasnou nespravedlnost (Vosátková, 2007).

Spravedlnost je pro koně extrémně citlivou záležitostí. Komunikace mezi koňmi je stupňována ve fázích. Nejlepší příklad takové komunikace: klisna chce projít cestou, kde stojí hříbě, požádá jej tedy, aby jí uhnulo z cesty. Nejprve se na něj podívá, pak sklopí uši, naznačí kousnutí, a až po vyčerpání všech předchozích signálů ho kousne. Pokud by hříbě kdykoli v průběhu rozhovoru ustoupilo, další fáze by již nenásledovala. Tento princip je pro výcvik koně nesmírně důležitý. Jakmile člověk koně uhodí bičem ihned poté, co kůň nesplní úkol, přeskočil tím všechny předchozí fáze, a je velmi nespravedlivý. Jsou ovšem typy koní, kteří toto zacházení nejsou vůbec schopni tolerovat, a okamžitě zareagují, například tím, že vyhodí zadní nohy. V tom okamžiku je konflikt, který je možná zárodkem naprostého nepochopení mezi člověkem a koněm, a přitom stačilo tak málo (Vosátková, 2007).

1.3 Historický vývoj

Kapitola popisuje soužití člověka a koně, které existuje již od pradávna. Uvádí se, že první kůň byl zkrocen z důvodů potřeb člověka asi před pěti nebo šesti tisíci lety (prameny se však v názorech na datování liší), v mladší době kamenné. Do té doby sloužil kůň především jako zdroj obživy. Koně byli plně zužitkováni, jejich maso a kobyly mléko se konzumovalo, jejich kůže byla vydělávána a koňský trus se použil jako palivo nebo dokonce i jako lék. Kočovníci pomocí jízdy na koni střežili svá stáda polodivokých koz a ovcí. Kůň se rovněž stal vytrvalým pomocníkem při přepravě těžkých nákladů na velké vzdálenosti. Za zmínku také stojí i antické Řecko a Řím, kde se s nimi pořádaly sportovní hry. V mytologii byl kůň často doslova zbožněn. Ve středověku i novověku se rozšiřovaly říše na hřbetech koní (Nerandžič, 2006).

V období 171 – 179 n. l. se objevují první nepřímé zmínky o cíleném využití koně pro léčbu ve filozofických úvahách Marka Aurelia „Hovory se sebou“: „Když se říká: Lékař mu přikázal jezdit na koni nebo studené koupele anebo chodit naboso,

celkem by se dalo říci: vesmírný pořádek mu nařídil chorobu, zmrzačení nebo ztrátu něčeho či něčeho podobného... Přijměte tedy všechny příhody tak jako ty léky, které předepisuje lékař. A za cosi podobného jako je tvoje zdraví pokládej i uskutečňování a naplňování toho, co vesmírný pořádek uznává za dobré.“ (Vízdalová, 2007)

Ze středověku zmínky o tom, že by se někdo metodou výrazněji zabýval, nejsou dochovány žádné zprávy. V období renesance se Merkurialis zmiňuje o různých účincích jednotlivých chodů koně. Bohaté literární záznamy jsou dochované z 18. století. Jízdu na koni u lidí s duševními poruchami doporučovali například osobní lékař Marie Terezie a Maxmilian Stoll. První sportovně medicínská učebnice „Medicina Gymnastica“ pocházející z roku 1750 označuje jízdu na koni jako nejdůležitější gymnastické cvičení, popisuje také účinky jízdy na „tělo i ducha“. Kniha „Léčebná a chirurgická gymnastika, neboli výzkum o užitku pohybu“ od J. C. Tissota vyšla v roce 1782. Poprvé se zde uvádí, že nejdůležitějším chodem pro terapii je krok, což platí i dnes. V stejném období také Samuel Teodor vidí léčebné působení koně v trojrozměrném pohybu hřbetu, což je uznáváno dodnes (Vízdalová, 2007).

V současné době má kůň již poněkud jiný význam. Kromě jeho využití v lesním hospodářství a zemědělství, které není příliš rozsáhlé, se jedná o cílený chov, jehož cílem je především sport, a v posledních desetiletí se využívá i k léčebným účelům. (Nerandžič, 2006). Začátkem 20. století se léčebná jízda na koni dostává do okruhu zájmu zdravotníků. Po první světové válce se kůň začíná používat k rehabilitaci válečných invalidů. V letech 1950 – 1960 slouží hipoterapie k rehabilitaci pacientů po dětské obrně. V 60. letech začaly vznikat organizace, které se zabývají hipoterapií prakticky v celé Evropě i USA (Vosátková, 2007). Počátky hipoterapie v Čechách uvádí Vyhnálek kolem roku 1980. Jako první začal u nás využívat huculské koně systematicky k terapeutickému ježdění RNDr. Otakar Leiský na Zmrzlíku u Prahy, od roku 1986 (Nerandžič, 2006). V současné době je garantem hipoterapie u nás Česká hiporehabilitační společnost.

1.4 Česká hiporehabilitační společnost

Pro naplnění cíle této práce uvádím Českou hiporehabilitační společnost (dále ČHS), která byla založena v roce 1991. Jedná se o dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, jehož smyslem je šíření rehabilitace prostřednictvím koně, včetně psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního využití lidí se zdravotním postižením (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013).

ČHS zajišťuje v ČR oblast hiporehabilitace, sdružuje lékaře, fyzioterapeuty, ergoterapeuty, pedagogiky a jezdecké instruktory, všechny ty, kteří používají koně v lékařství, pedagogice a sportu. Pořádá pro ně odborné kvalifikační kurzy. ČHS také sdružuje samotné klienty hiporehabilitace a jejich rodiče, kteří tvoří významnou složku členské základny této společnosti (Tichá, 2007).

Cílem ČHS je prosazovat a udržovat odborné provádění metody, školit pracovníky, zajišťovat vydávání odborné literatury, sloužit jako informační databáze a zprostředkovat kontakt mezi jednotlivci. Dále také navazovat kontakt s příslušnými odbornými organizacemi u nás i na mezinárodní úrovni, pomáhat při zakládání nových center i při výměně zkušeností mezi centry již fungujícími a také rozvíjet kontakty se společnostmi s podobným zaměřením. ČHS je přidruženým členem HETI – Federation of Horses in Education and Therapy International (dříve FRDI – Federation of Riding for the Disabled). V rámci své činnosti ČHS organizuje nebo pomáhá organizovat soutěže, soustředění, vzdělávací, kulturní a společenské akce. Jak píše Ing. Věra Lantelme-Faisan, DiS., která je předsedkyní České hiporehabilitační společnosti a zároveň působí v Občanském sdružení Svítání, což je hiporehabilitační středisko se specializací na hipoterapii dětí od raného věku a na vzdělávání v hiporehabilitaci, ve svém e-mailu z 8.7.2013 *„ČHS je prozatím přidruženým členem mezinárodní organizace HETI, účastníme se konferencí aktivně i pasivně, je to zdroj informací.“* Společnost vydává 4krát ročně elektronický časopis a elektronický informační zpravodaj jako dvouměsíčník ČHS usiluje o uznání metodiky hiporehabilitace na nejvyšší odborné úrovni a zároveň pomáhá organizovat jejich výzkum. Od roku 2009 je v platnosti nový řád s názvem: Řád ochrany zvířat při veřejném vystoupení koní – při

hiporehabilitačních činnostech organizovaných Českou hiporehabilitační společností. Mimo splnění podmínek dané legislativou by měl tento řád vést ke standardizaci péče o koně zařazené do terapie v rozdílných podmínkách (např. soukromé osoby, občanská sdružení, ústavní zařízení), ke standardizaci používaných pomůcek a také ke sjednocení metodiky výcviku a přípravy koní (www. hiporehabilitace-cr.com, 2013).

ČHS má stanoveny vnitřní předpisy, kterými se snaží podporovat odbornou a kvalifikovanou hiporehabilitaci, a také standardy určené pro jednotlivé oblasti hiporehabilitace (Tichá, 2007). Provádění hipoterapie se řídí Standardem pro hipoterapii, činnosti související s Aktivitami s využitím koně jsou podchyceny v Standardech AVK a na standardech PPK tým Psychoterapie pomocí koně intenzivně pracuje (www. hiporehabilitace-cr.com, 2013).

Jak píše Ing. Věra Lantelme-Faisan, DiS. ve svém e-mailu z 8.7.2013 „*V souvislosti s novým občanským zákoníkem, který nabude účinnosti od 1.1.2014, se ruší zákon o sdružování občanů. Občanská sdružení budou nahrazena spolky. Takže se ČHS automaticky převede na spolek. Vzhledem k vývoji hiporehabilitace v ČR dojde k větší medializaci informací mezi širokou (laickou i odbornou) veřejností, upozornění na zásady kvalitní praxe a vzdělání v HR; specializační zkoušky koní, střediska praktické výuky, standardy péče. Cílem je zvýšit pozornost a zodpovědnost provozovatelů ale i klientů za své zdraví - nesedat na každého koně jen proto, že jeho majitel své služby nazývá hiporehabilitací, ale prověřit vzdělání, zkušenosti, stupeň výcviku koní a prostředí. ČHS by měla působit jako: 1. důvěryhodná informační banka pro klienty/uživatele; 2. morální, právní, mediální podpora, supervize, networking, výzkum, tvorba obecných dokumentů a sjednocujících pravidel - standardy, kodexy, pravidla, formuláře, systémy atd., spolupráce se zahraničními subjekty a možnost akreditovaného vzdělávání pro provozovatele; pracujeme také na uznání jednotlivých disciplín HR (HT, AVK, PPK) jako rehabilitačních metod. 3. profesionální partner a garance služeb pro odbornou veřejnost včetně ministerstevch. Z hlediska mezinárodního uznání - v ČR máme unikátnost v licenci koní a rané péči u dětí od 2 měsíců věku. Na tom chceme pracovat a šířit tyto vědomosti a zkušenosti na mezinárodních konferencích.*“

1.4.1 Terminologie v hiporehabilitaci

V rámci ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) vznikl v roce 2009 oficiální slovník názvů používaných v hiporehabilitaci s cílem předejít komunikačním nedorozuměním mezi odbornou i laickou veřejností a také jasně komunikovat a propagovat hiporehabilitaci při jednání s úřady, vzdělávacími institucemi, médií, zdravotními pojišťovnami, lékaři a dalšími odborníky.

Aktivita s využitím koní (AVK) – obor hiporehabilitace, metoda speciální pedagogiky, sociální pedagogiky a práce, která využívá prostředí určené pro chov koní a práci s nimi, kontaktu s koněm a interakce s ním jako prostředku k motivaci, aktivizaci, výchově a vzdělávání lidí se zdravotním postižením a specifickými potřebami.

- Služba AVK – provozování AVK za účelem poskytnutí podpory a pomoci osobám se zdravotním znevýhodněním a specifickými potřebami
- Poskytovatel služby AVK – právnická nebo fyzická osoba, poskytující službu AVK (dále jen „poskytovatel“)
- Pracovník AVK – osoba, která vykonává práci v rámci procesu AVK (zaměstnanec, dobrovolník, externí odborník)
- Zájemce o službu AVK – osoba, která projevila zájem o poskytnutí bližších informací o službách, podmínkách jejich poskytování atd. s úmyslem jich využít, tzn. do uzavření dohody (dále jen „zájemce“)
- Uživatel služby AVK – osoba využívající služby AVK, tzn. od okamžiku uzavření dohody (dále jen „uživatel“)
- Uživatelská organizace – právnická osoba využívající služby AVK (zdravotnická, sociální, pedagogická nebo volnočasová organizace)

Asistent – proškolená osoba, která pomáhá terapeutovi nebo cvičiteli s naplněním cíle terapeutické nebo jezdecké lekce.

Cvičitel jezdecký – trenér parasportovců. Cvičitel jezdecký pod Českou jezdeckou federací (ČJF) se speciálním školením v rámci FEI Para-Equestrian (dříve I.P.E.C.).

Hiporehabilitace (HR) – zastřešující a nadřazený název pro všechny aktivity a terapie v oblastech, kde se setkává kůň a člověk se zdravotním postižením/oslabením/handicapem/se specifickými potřebami.

Hiporehabilitační kůň – kůň vybraný a speciálně připravený pro účely hiporehabilitace.

Hipoterapie (HT) – obor hiporehabilitace, metoda fyzioterapie využívající přirozenou mechaniku pohybu koně v kroku a pohybových impulzů při něm vznikajících, k programování motorického vzoru pohybu do CNS klienta, prostřednictvím balanční plochy, která je tvořena koňským hřbetem. Cíle dosahuje postupnou adaptací klienta na tento pohyb v průběhu terapie. Výsledkem je facilitace reparačních procesů na úrovni neurofyziologické a psychomotorické.

Instruktor jezdeckví pro hiporehabilitaci – osoba, která připravuje koně pro hiporehabilitační účely.

Instruktor pro AVK – osoba, která vede proces AVK a nese za něj odpovědnost; má VŠ, VOŠ, SŠ vzdělání humanitního zaměření (psychologie, sociální práce, pedagogika), pedagogické minimum, asistent pedagoga, pracovník v sociálních službách a má absolvován kurz „Instruktor pro AVK“ nebo kurz „Léčebně pedagogicko-psychologické ježdění“ na MU v Brně

Klasifikátor handicapu – specialista s osvědčením FEI Para-Equestrian, který je oprávněn hodnotit parasportovce s cílem je rozdělit do tříd, které jim umožní optimální úspěch a fair play. Klasifikátorem handicapu může být jen fyzioterapeut nebo lékař.

Léčebně pedagogicko-psychologické ježdění (LPPJ) – dříve používaný termín pro obor hiporehabilitace - metodu speciální pedagogiky a psychoterapie, která využívala prostředí jezdecké stáje, kontakt s koněm a vzájemné interakce s ním k pomoci lidem se specifickými potřebami – dnes rozdělen na dva obory - AVK a PPK.

Lonžér – osoba starší 18ti let, člen ČJF se splněnou lonžovací zkouškou.

Parajezdec, paravoltžér, paravozatajec – účastník parajezdeckých soutěží.

Parajezdeckví – obor hiporehabilitace, dříve pod názvem Sportovní ježdění hendikepovaných. Jezdec se zdravotním postižením/oslabením/handicapem se s ohledem na svoje postižení za použití speciálních pomůcek či změněné techniky jízdy

učí aktivně jezdit na koni, voltižním cvikům nebo vede koně v zápřeži, eventuálně se zúčastňuje sportovních soutěží.

Paradrezúra – disciplína parajezdeckví, drezúra upravená pro jezdce se zdravotním postižením/oslabením/handicapem, což je klasická jezdecká disciplína, kdy jezdec předvádí se svým koněm předem danou úlohu na drezúrním obdélníku.

Paraparkur – disciplína parajezdeckví, skokové soutěže pro jezdce se zdravotním postižením/oslabením/handicapem. Jezdí se v páru – zdravý jezdec následován parajezdcem, nebo jednotlivě.

Paravoltiž – disciplína parajezdeckví, voltižní ježdění modifikovaná pro osoby se zdravotním postižením/oslabením/handicapem. Cvičí se na neosedlaném koni. Využívá se voltižních madel a dečky. Kůň je veden na lonži lonžérem na voltižním kruhu v kroku o průměru 15 – 18 m. Cvičenci cvičí sestavy jednotlivce, dvojic a skupin (3-4 cvičenci).

Paravozatajství – disciplína parajezdeckví, vozatajství upravené pro osoby se zdravotním postižením/oslabením/handicapem, které samostatně nebo pod odborným dozorem za pomoci speciálních pomůcek ovládají koně v zápřeži.

Parawestern - disciplína parajezdeckví vycházející z klasických westernových disciplín, které jsou přizpůsobené pro jezdce se zdravotním postižením/oslabením/handicapem, řídí se pravidly WCR (Western Club Riding).

Psychoterapie pomocí koně (PPK) – je odvětvím hiporehabilitace, které se zaměřuje na léčebné ovlivnění duševních onemocnění

Rozhodčí – osoba proškolená ČJF nebo WCR, která dbá na dodržování určených pravidel (technický delegát) a která rozhoduje o výsledcích parajezdeckých soutěží.

Terapeut – osoba, která prošla speciálním výcvikem v jedné nebo více odvětvích zdravotnictví a má osobnostní předpoklad vykonávat tuto náročnou práci.

- Pro hipoterapii má terapeut vzdělání v oboru fyzioterapeut nebo ergoterapeut a absolvoval certifikovaný kurz hipoterapie.
- Pro psychoterapii pomocí koně má terapeut vzdělání psychoterapeut, psycholog nebo psychiatr a má absolvován kurz „Léčebné pedagogicko-psychologické ježdění“ na MU v Brně.

Vodič koně – proškolená osoba, která vede koně během terapeutické nebo jezdecké lekce.

Existují termíny a slovní spojení, které se v hiporehabilitaci nepoužívají, ale přesto s nimi můžeme někde setkat, jako například:

Hipoterapeut, koňský terapeut, atd. – takováto profese, vzdělání nebo profesní licence neexistují.

Hipolog – osoba, která se zabývá oborem hipologie (nauka o koních, zabývající se původním vývojem a rozšířením koní, vznikem plemen a jejich hospodářským významem). Hipolog koně nepřipravuje ani netrénuje.

Handicapovaná, oslabená nebo postižená osoba, atd. – doporučeno používat spojení „osoba se zdravotním postižením/oslabením/handicapem/specifickými potřebami“.

1.4.2 Mezinárodní terminologie

V německy hovořících zemích se pro dříve používaný název léčebné pedagogicko-psychologické ježdění (LPPJ), který je dnes rozdělen na dva obory - AVK a PPK, používá pojmenování „heilpädagogischen Reiten und Voltigieren“, což znamená v překladu zdravotně pedagogické ježdění a voltíž. Anglická terminologie je již daleko, více propracovanější a přesně již názvem definuje odvětví činnosti a její postavení v hiporehabilitaci:

- EAT – Equine Assisted Therapy (léčení prostřednictvím koní) mimo hipoterapie může zahrnovat jakoukoliv terapii, která se provádí uznávaným terapeutickým zařízením. Tato terapie zahrnuje jakékoliv aktivity z oblasti „horsemanship“ (přirozené partnerství člověka a koně) realizující se buď na koni, nebo ze země. Například hřebelcování koně k získání zlepšení rozsahu pohybu, rovnováhy i hrubé a jemné motoriky.
- EEL – Equine Experimental Learning (zážitkový výcvik s pomocí koní) jedná se výukové programy, které jsou přizpůsobeny k seznámení se s výukovou látkou pro lidi se speciálními potřebami a problémy.

- EAP – Equine Assisted Psychotherapy (psychoterapie prostřednictvím koní) uplatnění zde mají psychoterapeuti a psychiatři. Využívá se k léčení celé škály psychických poruch a onemocnění.
- EFP – Equine Facilitated Psychotherapy (podpůrná psychoterapie s koňmi) je léčba emocionálních poruch a poruch chování prováděná profesionály, kteří mají licenci v oblasti psychologie nebo psychiatrie, jež využívá koně jako nástroj zprostředkovávání vzájemné interakce mezi klientem a odborníkem.
- Hippotherapy – Physical Therapy Through the Movement of the Horse (hipoterapie – odvětví fyzioterapie) fyzioterapeutická metoda využívající pohyb koně (Vízdalová, 2007).

Mezi odborníky i laickou veřejností se na celém světě vedou rozsáhlé diskuze ohledně stanovení přesné terminologie, která by přesně charakterizovala všechny aktivity. Každá země či organizace používá však svou vlastní terminologii a to občas způsobí problémy v komunikaci (OS Svítání, 2008).

1.4.3 Střediska praktické výuky

Střediska praktické výuky podle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) splňují nároky na provádění kvalitních služeb pro klienty a uživatele v jednotlivých disciplínách hiporehabilitace (Hipoterapie, AVK, PPK a Paravoltiž) a to jak z hlediska zázemí, tak z hlediska vzdělání pracovníků a připravenosti koní. Tato střediska jsou považována za ukázková střediska pro hiporehabilitační praxe a jsou tedy doporučována studentům k odborným praxím.

Ve střediscích praktické výuky se student v rámci své odborné praxe seznámí s provozem střediska a prováděním kvalitních služeb. Zde se student seznámí s hledisky výběru a přípravy koní pro jednotlivé disciplíny hiporehabilitace, také se způsobem vedení koní a péče o ně. Praktickým způsobem se setká se základními metodickými postupy, které jsou využívány v hiporehabilitaci, s možným a vhodným pomůckovým vybavením a ověří si jeho přímou využitelnost v praxi. Podstatné je i zapojení studenta do terapií nebo lekcí, které vedou k získání zkušeností s prací s klienty či uživateli,

s technikami, výběrem a způsobem nabídky činností vhodných pro bezprostřední práci s nimi. Střediska umožní studentovi zvládnout základní orientaci v dokumentaci klientů či uživatelů a naučí ho s tímto materiálem zacházet v rámci podmínek mlčenlivosti, ukládání dokumentů a jejich využitelnosti.

1.5 Členění hiporehabilitace

V této kapitole popisují základní dělení hiporehabilitace, což napomáhá ke snadnější orientaci jednotlivých disciplín, které praktikují hiporehabilitační zařízení v ČR. Termín hiporehabilitace je odvozen z řeckého slova „hippos“ znamenající kůň. Pro svoji podobnost se často zaměňuje se slovem hipoterapie, je často mylně považován za jedno a to samé. Hiporehabilitace je nadřazený a zastřešující pojem pro všechny aktivity a terapie v oblastech, kde se setkává kůň a člověk se zdravotním postižením (www.os-svitani.cz, 2013). Kdežto hipoterapie je léčebná metoda využívající jako rehabilitační nástroj koně.

Hiporehabilitace jednoduše řečeno znamená léčba pomocí koně. Jedná se o formu fyzioterapie, která využívá třídimenzionálního pohybu (ve 3 rovinách) koňského hřbetu a to v každém okamžiku všemi směry. To znamená, že při pohybu koňského hřbetu nahoru se současně mírně pohybuje do stran i dopředu a dozadu. Výslednou odpovědí klienta na multidimenzionální pohyb koňského hřbetu, který je proměnlivý, rytmický a opakující se, je specifický pohybový vzor pánve a trupu při chůzi (www.americanhippotherapyassociation.org., 2013). Dochází především k edukaci a reedukaci chůze, k normalizaci svalového tonu a k tvorbě nových motorických programů osob s handicapem, k rytmizaci organismu, koordinaci pohybu, usnadnění senzomotorické integrace, zlepšení rovnováhy, reedukace řeči, zvyšování sebedůvěry, mobilizace kloubů i zlepšování adaptace (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013). Hiporehabilitace v sobě zahrnuje oblast lékařství, pedagogiky a sportu. Tyto oblasti se promítají do klasifikace hiporehabilitace (Hollý a Hornáček, 2005). Je určena pro širokou škálu klientů s fyzickými, psychickými nebo sociálními potížemi, podle nichž jsou klienti rozděleni do jednotlivých forem s odlišnými cíli a metodikami

(www.piafa.cz, 2008). Není však samospasitelnou metodou, podle Vízdalové (2007) je nutné ji začlenit mezi ostatní rehabilitační metody, tak aby cíleně řešily problém klienta.

Základní dělení hiporehabilitace:

- Hipoterapie
- Psychoterapie pomocí koně
- Aktivity s využitím koně
- Parajezdectví

1.5.1 Hipoterapie

Podle Jankovského (2006) u nás v posledních letech prožívá hipoterapie značný nárůst. Tato rehabilitační metoda využívá koně a jeho komplexního léčebného působení na člověka. Jedná se o týmovou metodu, podílí se tedy na ní více pracovníků. Müller (2005) upozorňuje na to, že laicky prováděná hipoterapie je velmi nebezpečná. Hipoterapie v sobě spojuje lékařskou, psychologickou, pedagogickou, sociologickou a hipologickou složku. Každý pracovník má svou odbornost, svoji funkci a svou zodpovědnost (Hollý a Hornáček, 2005). Tato terapie tedy patří mezi techniky, které mají v systému rehabilitace své nepopiratelné místo. Je potřeba ji integrovat mezi ostatní rehabilitační metody tak, aby soustředěným úsilím řešily problém pacienta (Vízdalová, 2007). Dle ČHS (www. hiporehabilitace-cr.com, 2013) dochází v hipoterapii k působení na klienta prostřednictvím pohybových impulzů, vznikajících při koňské chůzi. Přenosem těchto impulzů na klienta, který na koni sedí či zaujímá jinou polohu, odpovídající jeho možnostem, dochází k oslovení centrálního nervového systému. Prostřednictvím této terapie je tudíž možno docílit pokroků právě v rehabilitaci pohybu u dětí i dospělých s poruchou koordinace, rovnováhy a vývoje vzpřimování. Může také působit preventivně tam, kde z důvodu onemocnění dochází k degeneraci či přerušování nervových drah, řídících pohyb. Neranžič (2006) uvádí, že se jedná o cílený, intenzivní a dlouhodobý léčebný proces. Je zahájen v době, kdy porucha

držení těla nebo motoriky je ještě léčebně ovlivnitelná. U dětí s vrozeným postižením lze s hipoterapií začít již během prvních šesti týdnů jejich života.

Preventivní působení

Pomocí jízdy na koni se předchází civilizačním chorobám fyzického a psychického charakteru. Pohybový systém i se všemi jeho složkami a vnitřními orgány je stimulován při jízdě na koni. Příznivý vliv má také na duševní hygienu. Výsledkem je pak celkové zlepšení fyzické kondice. U osob, které mají progresivní chorobu pohybového systému, zpomaluje kůň postup nemoci. U lidí postižených úrazem v oblasti pohybového aparátu vrací kůň původní funkci a kondici, ve fázi rekonvalescence urychluje obnovení pohybových schopností (Nerandžič, 2006).

Fyzioterapeutické působení

Toto působení zahrnuje fyzikální terapii v podobě prohřívání, jelikož kůň má o jeden stupeň vyšší teplotu než člověk, dále aktivní léčebný tělocvik, pasivní cvičení s pacientem i masáže srsti koně. Prostřednictvím této metody se dají úplně vyléčit nebo maximálně zmírnit následky nemoci pohybového aparátu s funkční poruchou držení těla i ve fázi, kdy ještě není v mozku zafixovaný vadný stereotyp a u klientů s poruchou řízení pohybu ve fázi motorického, tedy u dětí (Nerandžič, 2006).

Pedagogické a sociální působení

Nerandžič (2006) uvádí, že pedagogika a psychologie mají v rehabilitaci své nezastupitelné místo jako její nedílné součásti. Používají svou vlastní diagnostiku a léčebné metody. Jsou zde stanoveny funkční a kvalitativní ukazatele života jako například schopnost komunikovat, vzdělávat se, integrovat se do normální společnosti na úrovni běžné kvality života. Kůň se využívá k nápravě chování a sociálních vztahů dětských i dospělých klientů. Je postaven do role vychovatele, zprostředkovává

klientům kontakt s okolním světem, učí je normálnímu chování a interpersonální komunikaci.

Motivační působení

Kůň motivuje dospělé mentálně postižené osoby k větší motorické, psychické a emocionální aktivitě. Tímto zajišťuje uchování dovedností, které jsou docíleny pomocí léčby a výukou v dětství, na jejichž rozvoji je schopen se kůň spolupodílet. Zásadní kontraindikace se u lidí s mentálním postižením moc neobjevují. Je však důležité zhodnotit stav dalších přidružených nemocí, které se u těchto pacientů poměrně často vyskytují (jedná se například vady srdce, plic, cév, pohybového aparátu apod.). Samozřejmě jejich mentální úroveň a pohybová vyspělost hrají významnou roli. Věk u těchto osob není nikdy v souladu s biologickým rozvojem takto postiženého (Nerandžič, 2006).

Indikace a kontraindikace

ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) udává, že hipoterapie může být aplikována již od 2 měsíců věku, horní hranice není určena. Ovšem podmínkou pro ranou péči v hipoterapii je terapeut – specialista v tomto oboru. Hipoterapie může být indikována pro jakoukoli pohybovou poruchu, nejběžnějšími diagnózami jsou například dětská mozková obrna, senzomotorická postižení, epilepsie, ADHD syndrom, následky úrazů končetin a páteře, amputace končetin a další (www.os-svitani.cz, 2013).

Pro kvalitní terapii je základní předpoklad aktuální znalost zdravotních rizik a kontraindikací. Obecnými kontraindikacemi rehabilitace jsou především horečnatá či jiná akutní onemocnění, krvácivost nebo také akutní zhoršení stavu v rámci základního onemocnění. K hipoterapii jsou kontraindikováni především klienti, kteří se bojí koní nebo osoby s nezvladatelnou agresí. Terapii nemohou podstoupit lidé s osteoporózou, s nezhojenými ranami či dekubity. Další podstatnou kontraindikací jízdy vsedě je

neschopnost abdukce (odtažení) v kyčlích (Vízdalová, 2007). Nutné je individuální posuzování klienta v rámci vstupního vyšetření.

Přítomnost dalšího zdravotního rizika vyžaduje dodatečné vyšetření jako kontaktování ošetřujícího lékaře nebo terapeuta před tím než dojde k přijetí klienta do programu. Zdravotní riziko může také vyžadovat přizpůsobení plánu aktivit nebo dalšího vybavení. Získání dodatečných informací od ošetřujícího lékaře předtím, než klientovi povolí jezdit nebo pracovat kolem koní je zodpovědností terapeuta (www.os-svitani.cz, 2013).

Tým

Základem v hipoterapii je dle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com,2013) kvalitní vybavení střediska, dobře připravený kůň, tým zkušených odborníků, očkování klienta proti tetanu a používání bezpečnostních jezdeckých helem.

1. Cvičitel – zodpovídá za výběr koně, jeho výcvik, připravuje ho na modelové situace a posuzuje aktuální připravenost koně při terapii.
2. Fyzioterapeut nebo ergoterapeut se specializačním kurzem Hiporehabilitace – provádí a vede vlastní hipoterapii, vybírá koně pro klienta, pracuje s klientem takovým způsobem, který odpovídá zdravotnímu stavu. Zodpovídá za správnost terapie a musí být přítomen při každé terapeutické jednotce.
3. Asistent – proškolená osoba, která asistuje klientovi, přidržuje klienta, resp. jistí klienta na koni. Zodpovídá za to, že v případě nebezpečí pádu, stáhne klienta včas a bezpečně z koně.
4. Lékař – indikuje a doporučuje terapii jako každou jinou rehabilitační metodu, sleduje a vyhodnocuje efekt terapie.
5. Vodič koně – vede koně během hipoterapie.
6. Hiporehabilitační kůň – speciálně vybraný a vycvičený kůň pro hiporehabilitační účely, je ochoten k práci, klidně přistupuje, zvládá klidný krok.

Terapeut, na základě rozboru fyzických schopností klienta a v souladu s terapeutickými cíli, určuje polohu klienta:

- vleže na břicho proti směru jízdy
- vleže na břicho proti směru jízdy s oporou o předloktí
- vsedě proti směru jízdy s oporou o horní končetiny (předloktí, dlaň)
- vsedě po směru jízdy s různou oporou horních končetin či bez ní
- vleže na břicho přes hřbet koně
- tzv. asistovaný sed, kdy terapeut sedí na koni s klientem a aktivně ovlivňuje jeho koordinační mechanismy

Terapeutická jednotka hipoterapie podle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) má individuální délku dle potřeby klienta (obvykle trvá 15 - 20 minut), minimální frekvence ambulantní péče jsou 2 terapeutické jednotky týdně, záleží na zdravotním stavu klienta a také terapeutickém cíli. Pokud se jedná o intenzivní aplikaci hipoterapie, probíhá denně po dobu nejméně 6ti dnů kdy terapeutická jednotka proběhne 1 - 2x denně. Může probíhat ambulantní formou či formou pobytů s komplexní péčí. Celková doba ambulantní aplikace by měla trvat minimálně 3 měsíce. U některých diagnóz jako je například dětská mozková obrna se může hipoterapie aplikovat dlouhodobě, i několik let.

Kvalifikační předpoklady

Kvalifikační předpoklady pro hipoterapii dle standardů ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013):

- a) Instituce
 1. Nemocnice, ambulantní zařízení, lázeňská zařízení, rehabilitační centra, ústavy sociální péče, psychiatrické léčebny, nestátní zdravotnická zařízení – v jejichž provozu je zahrnuta práce specialistů pro hipoterapii (hipoterapeutických týmů) či je činností k nim přidružena.
 2. Občanská sdružení a další právnické subjekty specializující se na hipoterapii.

b) Odborný personál

Fyzioterapeut, ergoterapeut – podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů. Podmínkou je absolvování kurzu dlouhodobé specializační přípravy ve spolupráci s ČHS, případně další specializace (terapie dětí do 3 let věku, asistovaný sed) po absolvování nadstavbového specializačního programu (indikace terapie na základě doporučení lékařem).

c) Technické předpoklady

Podmínky pro provozování hipoterapie – požadavky na koně, postroj koně, využití pomůcek – se řídí schváleným řádem.

- hiporehabilitační kůň
- vybavení koně
- pomůcky a používané předměty – ochranná přilba pro klienta odpovídající normě jezdecké přilby. Podložky, polštářky pro umožnění optimální polohy klienta při terapii
- nasedací rampa – optimálně s nájezdnou plošinou. Při dobré vybavenosti provozu i zvedák pro posazování klientů na koně

Středisko pro hipoterapii při realizaci konkrétního typu individuální terapie musí splňovat nároky týkající se především prostředí a terénu, kde terapie probíhá (dané řádem). Tzn. dostatečně velký prostor s korektním povrchem, např. jízdárna (20 x 40 m) a trasa v terénu, a nasedací rampa odpovídající výšce koně. V rámci poskytování služeb je důležité i technické a sociální zázemí pro klienta a jeho doprovod (parkoviště, místnost pro čekání či převlečení klientů, umývárna, WC). Vše dostupné a bezbariérově upraveno. Lehce dosažitelná, dle předpisů vybavená, lékárna pro případné korektní poskytnutí první pomoci proškoleným personálem a k tomu náležící záznamová kniha úrazů.

d) Bezpečnostní opatření

1. Práce koně se řídí pravidly danými řádem. Středisko vede písemné záznamy o počtu hodin, které každý kůň odpracoval v hipoterapii za den a týden.

2. Členové týmu hipoterapie mají odpovídající kvalifikaci a prošli řádným proškolením bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany ze strany provozovatele hipoterapie. O poučení se vede písemná dokumentace.
3. Členové týmu prošli základním praktickým nácvikem.
- e) Pravidelné písemné záznamy o hipoterapii a vyšetření klienta

Způsoby práce při hipoterapii

Postupů, jak nejlépe hipoterapii provádět, může být uvedeno mnoho, je však důležité vždy zachovat obecné principy. Dle Vízdalové (2007) je zde uvedeno několik základních principů, které je nutno dodržet, a několik možností, jak konkrétně pracovat:

1. Klid – všechny terapeutické aktivity bez ohledu na jakékoli okolnosti je třeba provádět v klidné atmosféře.
2. Přiměřená teplota – u řady pacientů je příliš velká zima nebo méně často teplo důvodem, proč nemůže nastoupit efekt terapie.
3. Přiměřená délka terapie – rozhoduje o ní okamžitý stav pacienta, nikoli počet zaplacených minut.
4. Výběr vhodného koně – délka kroku, charakter pohybu hřbetu a jeho šířka, kompatibilita psychiky.
5. Poloha na koni – vsedě, asistovaný sed u pacientů, kteří jsou zatím nestabilní, leh na břicho u ležících.
6. Přenos pohybu na jezdce – například jinak zvolený úchop, držení více pomocníky, uvolnění si zacvičením, aby jezdec přebral volně pohyb koně a ten mohl projít jeho tělem, pohlídat, aby nedocházelo ke komplexním pohybům s prknovitými zády, zatáťými pěstmi či špatným držením těla.
7. Vhodné pomůcky – některý pacient potřebuje sedlo i třmeny, jiný zase je mít nemůže a vyhovují mu madla, a někdo se nemůže držet ničeho pevného, aby se nezvýšila jeho spasticita.
8. Jasné komunikační prostředky – hlasové, znaková řeč, dotyky, obrázky na stěnách jízdárny, dohodnuté signály.

Model hipoterapeutické jednotky podle standardu ČHS (hiporehabilitace-cr.com, 2013):

1. příjezd, příchod klienta
2. přivítání, orientační kontrola zdravotního stavu, nasazení přilby a kontakt s koněm
3. umístění klienta na koně
4. vlastní terapie
5. sesednutí
6. sejmutí přilby, společné hodnocení terapeutické jednotky, rozloučení
7. odjezd, odchod klienta
8. zápis do dokumentace

Nejčastější chyby při hipoterapii, které uvádí Vízdalová (2007):

- nedodržování bezpečnostních předpisů (především nošení pro jezdeckví schválené přilby)
- chybná nebo žádná dokumentace
- nedostatečná korekce sedu a pohybu klienta
- příliš mnoho cvičení
- příliš dlouhá terapie i přes únavu klienta
- nejasná pravidla a kompetence pro zúčastněné
- nekompletní tým
- chybná nebo žádná příprava koně

Ekonomické aspekty

Je-li hipoterapie prováděná správně, s kompletním týmem, pokud její provoz není založen na ryze dobrovolnické činnosti členů týmu, je velmi nákladná. Pro představu uvádí Vízdalová (2007):

- Ustájení koně – 150 Kč na den
- Příprava koně – 150 Kč na den
- 20- ti minutová hipoterapie – 100 Kč od klienta (tj. 300 Kč/hod.)

Z výše uvedeného vyplývá, že kůň by musel chodit 7 dní v týdnu po jedné hodině, aby si vydělal na ustájení a na plat někoho, kdo jej bude pravidelně jezdit. Jsou zde ještě však další členové komplexního týmu, pronájem areálu, nákup vybavení atd. Jedna z cest jsou žádosti o granty, což je cesta ne vždy velmi jistá. Řada organizací uvádí, že pokud jim některý grant nevyjde, mohou se dostat do velmi komplikované situace. Je důležité si také uvědomit, že lidé s handicapovanými členy rodiny obvykle mají těžkou finanční situaci. Všechny tyto faktory jen potvrzují, že hipoterapie je drahá léčba a zdravotní pojišťovny ji u nás neplatí.

1.5.2 Psychoterapie pomocí koní

Psychoterapie pomocí koní (dále PPK) se řadí mezi integrační směry psychoterapie, která využívá k terapii pacientů/klientů specifickou triádu terapeut-kůň-pacient/klient. Při léčbě jsou využívány specifické vlastnosti koně jako koterapeuta¹ v psychoterapeutickém procesu vedoucí k ovlivnění duševních poruch a duševních onemocnění. Jedná se o kvalitní součást komplexní péče o pacienty/klienty všech věkových skupin (www. hiporehabilitace-cr.com, 2013).

Hollý a Horňáček (2005) hovoří o využívání práce s koněm vedoucí k dosažení pozitivních změn v chování dětí a mládeže, nebo ke zmírnění nebo odstranění příznaků duševní choroby či mentálního handicapu. Obsahuje v sobě výchovné i léčebné prvky. Dá se také říci, že v sobě zahrnuje psychoterapeutické ježdění. Léčba koněm je komplexní, jelikož působí jak na fyzickou, tak i na psychickou a sociální stránku objektu našeho působení.

¹ druhý terapeut při skupinové psychoterapii, který nevede terapii, ale přispívá k ní a po skončeném sezení rozebírá s vedoucím terapeutem průběh terapie, interakce členů skupiny

Indikace a kontraindikace

PPK není limitována žádnou psychiatrickou diagnózou ani věkem. Psychiatrické diagnózy zahrnují organické duševní poruchy včetně demencí, závislost na alkoholu, drogách, gamblerství apod., schizofrenie a jiné psychotické poruchy, poruchy nálady, neurotické poruchy, poruchy příjmu potravy, sexuální dysfunkce, poruchy osobnosti, mentální retardace, poruchy psychického vývoje a chování a emocí u dětí.

Kontraindikací jsou všechny psychiatrické diagnózy v akutním stadiu, nepřekonatelný strach z koně, alergie na srst koně, akutní tělesná onemocnění.

Indikování klientů pro PPK probíhá ve státních zdravotnických zařízeních písemně ošetřujícím lékařem-psychiatrem. V neziskových nestátních organizacích je písemné indikování klienta praktickým lékařem společně se zprávou z pedagogicko-psychologické poradny nebo od psychologa nebo od speciálního pedagoga.

Do lekcí PPK může být zařazen pouze klient, který byl prokazatelně očkovan proti tetanu. Klient, u kterého nelze zjistit informaci o očkování proti tetanu, nemůže být zařazen (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013).

Tým

Každý tým PPK akreditovaný ČHS (hiporehabilitace-cr.com, 2013) musí mít garantujícího lékaře či garantujícího klinického psychologa, hlavního terapeuta a cvičitele koní pro hiporehabilitaci. Další personální zajištění je nad rámec minimálního požadavku na složení týmu a odvíjí se od možností jednotlivých středisek PPK. Každý tým PPK má k dispozici alespoň jednoho hiporehabilitačního koně. Na každé lekci PPK je minimálně přítomen hlavní terapeut nebo terapeut, hlavní terapeut rozhoduje o tom, jakým způsobem PPK proběhne (počet koní, počet personálu, počet klientů apod.)

1. Garantující lékař nebo klinický psycholog – pro tým může působit jako externista, odpovídá za odbornou garanci metodiky, terapeutických přístupů a za odbornou úroveň všech členů týmu PPK.

2. Hlavní terapeut – zodpovídá komplexně za vedení PPK včetně výběru, přípravy a ošetřování koní, vytváří terapeutickou náplň s přihlédnutím k individuálnímu terapeutickému plánu pacienta a hodnotí průběh a výsledky PPK, odpovídá za maximální možnou bezpečnost všech zúčastněných lidí i zvířat, odpovídá za péči a celkový přístup k hiporehabilitačním koním.
3. Cvičitel – zajišťuje chod střediska související s chovem koní, ve spolupráci s hlavním terapeutem vybírá pro středisko vhodné hiporehabilitační koně a zároveň vyřazuje koně, které jsou nevhodné, organizuje a odpovídá za přípravu hiporehabilitačních koní včetně jejich ošetřování, odpovídá za celkovou kondici hiporehabilitačních koní.
4. Terapeut - podílí se na přípravě, průběhu a hodnocení lekcí PPK, podílí se také na přípravě a ošetřování hiporehabilitačních koní dle pokynů cvičitele koní.
5. Pomocník nebo asistent – podílí se na ošetřování, přípravě hiporehabilitačních koní dle pokynů cvičitele koní a na průběhu PPK dle pokynů hlavního terapeuta nebo terapeuta.

Jedna lekce PPK 30 – 120 minut, při četnosti 1 - 2x týdně, celkové trvání není omezeno (vše dle uvážení hlavního terapeuta).

Mezi náplně lekcí PPK dle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) patří:

- Seznámení se základními pravidly chování u koní, se stájí i s koňmi
- Povídání o koních, prohlížení knih a obrázků, promítání DVD
- Učením se základních informací o koních a o jejich ošetřování
- Kontakt s koňmi, krmení
- Čištění, sedláni a uzděni koní
- Vedení koně samotného nebo s jezdcem
- Jízda v sedle nebo s madly (kůň je veden terapeutem u hlavy nebo zezadu na dvou lonžích)
- Jednoduchá cvičení na koni (uvolnění, jistota, stabilita, koordinace pohybu)
- Jízda na lonži (prohlubování jezdeckých dovedností)
- Léčebný tělocvik na koni s madly, relaxace
- Samostatná jízda na koni (základní ovládání koně ze sedla, orientace v prostoru)

- Hry s míči, kužely, slalom, kavalety (kolektivní spolupráce)
- Vědomostní, dovednostní, poznávací a tematické soutěže (hry, kvízy, tajenky, překážkové dráhy, masky)
- Práce s koněm ze země, metoda přirozené komunikace (horsemanship)
- Jízda v kočáře

Formy PPK z hlediska pobytu v zařízení

- Ambulantní forma – klient pravidelně dochází do hiporehabilitačního střediska, nejčastěji jednou týdně.
- Pobytová forma – klient je hospitalizován v zařízení pro léčbu duševních onemocnění a do hiporehabilitačního střediska dochází v rámci komplexního terapeutického plánu daného zařízení, nejčastěji jednou v týdnu (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013).

1.5.3 Aktivity s využitím koní

Aktivity s využitím koní (dále AVK) tvoří podle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) jednu z disciplín hiporehabilitace. Jde o metodu speciální pedagogiky, sociální pedagogiky a práce, která využívá prostředí určené pro chov koní a práci s nimi, kontaktu s koněm a interakce s ním jako prostředku k motivaci, aktivizaci, výchově a vzdělávání lidí se zdravotním postižením a specifickými potřebami. Posláním této služby je pomáhat uživatelům v oblasti výchovy, vzdělávání a v rozvoji sociálních schopností a dovedností. AVK působí v oblasti pedagogiky a sociálních služeb prostřednictvím využití motivačního a sociálně aktivizačního působení zvířat na člověka. Cílem AVK je rozvoj sociálních schopností a dovedností, snížení rizika sociálního vyloučení, rozvoj psychické kondice, pozitivní ovlivnění chování, zlepšení schopnosti sebekontroly, zlepšení zdraví a fyzické kondice, usnadnění edukačních procesů a pozitivní a smysluplné trávení volného času.

Indikace a kontraindikace

Služby AVK jsou zaměřeny na široké spektrum cílových skupin zahrnujících jak osoby se zdravotním znevýhodněním, podle definice Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví, tak osoby se specifickými potřebami.

Kontraindikovány mohou být především osoby v akutním stádiu infekčního a horečnatého onemocnění, osoby v akutním stádiu duševního onemocnění, pod vlivem alkoholu, drog a dalších omamných látek, osoby vykazující zjevné známky vlivu léků nadměrně zpomalujících reakce, které negativně ovlivňují spolupráci s terapeutem či koněm, dále organické poruchy vědomí, těžké fáze demence, nezvládnuté alergie na zvířecí alergeny, záněty v akutní fázi, nezhojené dekubity, nedostatečně kompenzovaná epilepsie, zjevná nezvládnutá agrese vůči zvířatům a lidem, nezvládnuté fobie.

Obecně se AVK může zúčastnit osoba, která vstupuje do procesu služby AVK dobrovolně, osoba je starší 18-ti let; osoba mladší 18-ti let nebo osoba zbavená způsobilosti k právním úkonům se může AVK zúčastnit pouze se souhlasem svého zákonného zástupce a její zdravotní a psychický stav nebrání bezpečnému provádění AVK (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013).

Formy AVK

- Individuální – uživatel dosahuje svých cílů pomocí individuálních aktivit.
- Skupinové – uživatel je zařazen do skupiny a jeho individuálních cílů je dosahováno pomocí skupinových aktivit.
- Týmové – uživatelé jsou součástí týmu, který má stanoven společný cíl.

Tým

- Kvalifikovaný instruktor pro AVK – odpovídá komplexně za celý průběh AVK včetně výběru, přípravy a ošetřování koní, vytváří náplň AVK v návaznosti na individuální cvičební plán uživatele a hodnotí průběh a výsledky služby,

odpovídá za maximální možnou bezpečnost všech zúčastněných lidí i zvířat, odpovídá za péči a celkový přístup k hiporehabilitačním koním.

- Asistent při AVK – podílí se na ošetřování a přípravě hiporehabilitačních koní dle pokynů cvičitele koní, podílí se na průběhu AVK dle pokynů instruktora pro AVK.
- Instruktor jezdeckví pro hiporehabilitaci – zajišťuje chod střediska související s chovem koní, ve spolupráci s instruktorem pro AVK vybírá pro uživatele vhodné hiporehabilitační koně a zároveň vyřazuje koně nevhodné, organizuje a odpovídá za přípravu hiporehabilitačních koní včetně jejich ošetřování, odpovídá za celkovou kondici hiporehabilitačních koní.
- Hiporehabilitační kůň

Pracovníci služby AVK splňují minimální kvalifikační požadavky na konkrétní pozice, jsou pravidelně proškolení a vzděláváni.

Ing. Věra Lantelme-Faisan, DiS. píše ve svém e-mailu z 8.7.2013 „*K rozdělení LPPJ na AVK a PPK došlo, protože LPPJ zahrnoval zdravotnictví a pedagogiku, což bylo neslučitelné z hlediska provádění služeb, vzdělávacího systému, grantové politiky, uznání jednotlivých metod, jednání - každá má jiné ministerstvo. AVK – využití koní především v oblasti pedagogické, sociální - záležitost především výchovy. Výchova (nebo též edukace) je cílevědomá, plánovitá a všestranná činnost směřující k přípravě člověka pro jeho společenské úkoly a osobní život. Výchova je celoživotní působení na procesy lidského učení a socializaci s cílem přeměny člověka po všech stránkách, tedy tělesné i duševní. Výchova je zprostředkování znalostí, dovedností a postojů (kompetencí), které jsou přítomny v dané společnosti a které se pokládaly a pokládají za důležité, předat dalším generacím. Různé koncepce výchovy byly v čase ovlivněny sociokulturními podmínkami a odlišnými koncepcemi chápání člověka. Na výchovu jako na celek můžeme pohlížet ze dvou úhlů: Ve smyslu činitelů výchovy: vychovávající (rodiče, pedagog, ale např. i trenér apod.), vychovávaný (syn, dcera, žák, student) a obsahu výchovy (to čemu se vyučuje a učí). Pokud jakýkoli činitel chybí, pak nemůže výchova probíhat. Ve smyslu výchovné činnosti se jedná vždy o účelový vztah cílů a prostředků, přičemž zvolené cíle určují volbu prostředků. Výchovu vedou pedagogové*

všech stupňů a směrů, do výchovy zasahují i sociální pracovníci. PPK - záležitost terapie, léčby. Léčba (terapie) je umělý proces vedoucí k uzdravení jedince prováděný školeným odborníkem v podobě zdravotního pracovníka (lékař, psychiatr, psychoterapeut). Někdy do terapie zasahuje i psycholog. Psychologie je věda, která studuje lidské chování, duševní procesy a tělesné prožívání, včetně jejich vzájemných vztahů a interakcí (psychologii od počátku provází spor o její přírodovědnou nebo anebo duchovědnou podstatu). Druh léčby se liší v rámci potíží, které jedinec má a je vhodné si toto při hledání odborníka uvědomit. Správně zvolená léčba je rozhodujícím faktorem pro rychlé vyléčení pacienta. Léčba může mít různé formy, ať už je to podávání medikamentů, operativní zákrok odstraňující potíže, pobyt v klidném prostředí v případě psychických potíží, či pouze vhodná forma rozhovoru (psychoterapie). Psychoterapie je soubor verbálních, neverbálních a paraverbálních komunikačních technik užívaných psychoterapeutem k zvýšení duševního zdraví klienta či pacienta nebo ke zlepšení vztahů (uvnitř skupiny, např. rodiny, komunity, společnosti). Většina psychoterapeutických škol je založena na rozhovoru, ačkoli v některých se využívají i další způsoby komunikace jako psaní, kreslení nebo komunikace prostřednictvím doteku, prostřednictvím zvířete atd. Někdy psychoterapie navazuje na lékařskou diagnostiku a terapii, zejména psychiatrickou nebo je s ní provázána. Léčení může být zaměřené na specifická duševní onemocnění nebo poruchy (neurózy, psychózy, závislosti, ...) nebo také na problémy běžného života (vztahové problémy, existencionální krize apod.). Prostředky AVK a PPK jsou ve své podstatě stejné, záleží na úhlu pohledu a profesi toho, kdo lekci vede a jaký cíl sleduje. Například problematika práce s dětmi s poruchovým chováním je sama o sobě "sporným územím" mezi pedagogy a psychoterapeuty.“

1.5.4 Parajezdectví

Parasport je jedním ze způsobů jak spojit skupiny lidí s postižením a bez postižení. Na rozdíl od hipoterapie jezdec s koněm aktivně pracuje a sám si ho ovládá. Lekci vede trenér nebo cvičitel jezdeckví, s fyzioterapeutem a lékařem však musí práci

konzultovat. Handicapovaní jezdci mohou jezdit jak rekreačně, tak i sportovně v disciplínách paradrezúra a paravoltiž (www.klubkvitek.estranky.cz, 2013).

Paradrezúra

Paradrezúra je drezúra pro handicapované jezdce a drezúra je klasická jezdecká disciplína, kdy jezdec předvádí se svým koněm předem danou úlohu. Drezúrní úloha obsahuje určitý počet cviků a jejich obtížnost je daná stupněm výcviku – od základní obtížnosti až po velmi těžkou obtížnost. Velmi oblíbené jsou volné sestavy na hudbu, kdy jezdci musí v časovém limitu předvést předepsané cviky, ale mohou je seřadit a doplnit podle vlastního uvážení.

Nejrozšířenějším odvětvím parasportu u nás je právě paradrezúra, která spadá pod ČJF. Hiporehabilitační pracoviště v Třebíči jako první uspořádalo paradrezúrní závody v naší republice v roce 1998. Již řadu let se v Praze a jejím okolí organizují mezinárodní mistrovství republiky. Každým rokem se sjíždějí nejlepší jezdci z naší republiky a okolních států, aby mezi sebou soutěžili v paradrezúrních disciplínách. Paradrezúra patří mezi paralympijské sporty, pravidelně se konají mistrovství světa a Evropy. V paradrezúře jsou dána mezinárodní pravidla, včetně klasifikací. Sportovci jsou velmi podrobně vyšetřeni klasifikátorem. Klasifikátor je člověk, který určí, v jaké skupině bude sportovec soutěžit (Vízdalová, 2007).

Klasifikační skupiny – orientační přehled dle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013):

- I.a skupina: pro nejtěžší stupeň postižení, pouze krok
- I.b skupina: krok, krátce klus
- II. skupina: krok, klus, ve volné sestavě je povolen cval
- III. skupina: krok, klus a cval s jednoduššími cviky
- IV. skupina: krok, klus a cval se složitějšími cviky

Paravoltiž

Paravoltiž je jednou z rehabilitačních metod, která vychází z pedagogicko-psychologických aktivit s pomocí koní a zároveň jednou z disciplín parajezdectví. Jezdec s handicapem (paravoltižér) vykonává pod dozorem gymnastické cviky na koni, a to buď samostatně, nebo ve dvojici. Koně vede lonžér na lonži ve voltižním kruhu. Paravoltiž je v základech shodná s voltiží, což je sportovní disciplína nazývaná jako gymnastika na koni, je však přizpůsobená jedinci se zdravotním znevýhodněním. Paravoltižer jezdí výhradně v kroku, pokud se vypracují natolik, že přejdou do klasické voltiže, jezdí ve cvalu. Paravoltiž stejně jako paradrezúra spadá pod ČJF.

Podle Vízdalové (2007) paravoltižer soutěží ve třech kategoriích:

- a) Lehký handicap (hyperaktivita, skolióza, lehká mozková dysfunkce aj.)
- b) Mentální handicap
- c) Tělesný handicap (obvykle DMO)

Tým

Paradrezúra, paravoltiž

1. Trenér
2. Jezdec (cvičenec)
3. Kůň
4. Pomocník – v případě potřeby

Školení paradrezúry a paravoltiže jak pro rozhodčí, tak pro trenéry i cvičitele jsou zajišťována ve spolupráci s Českou jezdeckou federací, Českou hiporehabilitační společností a po té zejména Českým paralympijským výborem ve spolupráci s klubem Kvítek Praha (Vízdalová, 2007).

1.6 Výběr a výcvik koně

Nelze také opomenout, jak takový výcvik koně probíhá a jaké jsou rozhodující prvky při výběru koně. Vízdalová (2007) uvádí, že při výběru nerozhoduje ani tak plemeno jako zamyšlený způsob práce. Je podstatný rozdíl, zda vybíráme koně pro hipoterapii či pro sport pro osoby s handicapem. Při práci s dětmi se dává přednost střednímu plemeni, pro dospělé klienty se volí kůň velký. Všeobecně jsou pro terapii nejvhodnější středně vysoká plemena koní. Koně menších tělesných rozměrů mají příliš rychlou mechaniku pohybu, naopak koně velcí často budí u klientů zbytečný strach. Vízdalová (2007) dále poukazuje na to, že koně při rehabilitaci neustále pracují, a proto je nutné zvážit, zda zařadit původně problémového koně i když je již jeho psychika stabilizována, nebo vysloužilého sportovního koně, kde je ke zvážení vysoké zatížení hřbetu. Pro hipoterapii se z bezpečnostních důvodů nepoužívají hřebci.

Příprava koní pro hiporahabilitaci má podle Hermanna tři fáze:

1. Základní výcvik – zahrnuje práci a nácvik základních dovedností. Probíhá u mladých koní, kteří se učí a vychovávají k poslušnosti a učí se také zapojovat správně svalstvo při chodu.
2. Jízda v terénu – cílem je uklidnění nervů a odstranění lekavosti koně, aby neshodil jezdce v situaci, kdy mu např. přeběhne přes cestu nějaké zvíře nebo přelétne pták.
3. Nácvik potřebných dovedností - klidného čekání a stoje u rampy do té doby než se klient posadí a usadí na hřbetu koně (Nerandžič, 2006).

OS Svítání (www.os-svitani.cz, 2013) například uvádí, že pro dětské pacienty s neurologickými diagnózami se v poslední době začíná čím dál častěji využívat anglický plnokrevník, protože má pro tyto klienty nejvhodnější mechaniku pohybu a úzký hřbet. Občanské sdružení Svítání vychází při přípravě koní z metod přirozeného partnerství koně a člověka podle Pata Parelliho, Montyho Robertse, Johna Lyonse, Lindy Tellington-Jones a Václava Bořánka), které odpovídá jejich představám a přesvědčení o komunikaci s koněm.

Horsemanship (přirozené partnerství člověka a koně)

Jedná se o metody, kterými se učíme ovládat koně prostřednictvím vjemu přirozené komunikace. Vízdalová (2007) uvádí, že právě v České republice se tyto metody preferují při přípravě koně pro hiporehabilitaci. Bořánek (2005) ve své knize uvádí, že Horsemanship se používá jako tréninková metoda ve všech druzích jezdeckého a dostihového sportu. Její výhodou na rozdíl od tradičních metod je její výhodou to, že pokud nám kůň správně porozumí, udělá pro nás vše, co je v jeho fyzických silách. Tzv. přirozené partnerství člověka a koně ztělesňuje jisté duchovní a filosofické přesvědčení, že kůň je cítící tvor s oprávněnými potřebami, inteligencí i emocemi. Jde o systém a metodu tréninku, která je založena na komunikaci a způsobu vzájemného porozumění a vychází z pozorování chování koně v jeho přirozeném prostředí. Podstata tréninku je v tom, že my vstupujeme do světa koní a chováme se jako součást stáda. Trénink probíhá na základě vzájemného respektu a vzájemné spolupráce, kdy kůň nikdy není nucen k požadovanému cviku. Nabízíme jemu totiž možnost výběru, správnou volbu, ale nabízíme to tak, aby šla snadno, a špatná volba se stala obtížnou. Nikdo není vítězem ani poraženým, je podstatné odložit pýchu, ego násilí a agresi, které jsou pro člověka typické a narušují opravdovou spřízněnost (Bořánek, 2005).

2 Cíl výzkumu

2.1 Hlavní cíl výzkumu

Sestavit ucelený přehled hiporehabilitačních pracovišť v ČR a vymezit jejich postavení v systému ucelené rehabilitace.

2.2 Vedlejší cíle výzkumu

1. Popsat postavení hiporehabilitačních pracovišť v systému ucelené rehabilitace.
2. Vytvořit seznam zařízení, která odpovídají standardům České hiporehabilitační společnosti.

2.3 Výzkumná otázka

Existuje v současnosti v České republice ucelený seznam zařízení praktikující hiporehabilitaci?

3 Metodika

3.1 Strategie výzkumu

Ve své práci, z hledem ke stanoveným cílům a výzkumné otázce, které jsem stanovila na počátku výzkumu, jsem se rozhodla zvolit jako hlavní strategii výzkumu kvalitativní výzkum spolu s využitím metod kvantitativního výzkumu.

Hendl (2005) považuje kvalitativní výzkum za pružný typ výzkumu, kde se mohou otázky modifikovat v průběhu výzkumu, sběru dat či analýzy dat. V průběhu výzkumu nevznikají pouze nové otázky, ale mohou vyplynout i nová rozhodnutí, jak měnit výzkumný plán a navázat ve sběru dat a následné analýze.

Prostřednictvím sekundární analýzy dat a rozhovorů byly sesbírány informace o hiporehabilitaci a zařízeních v České republice praktikující hiporehabilitaci. Při sběru dat byly použity metody dotazování prostřednictvím emailu – CAMI a dotazování prostřednictvím telefonického rozhovoru – CATI .

Nestrukturovaný rozhovor se, dle Reichla (2009), vyznačuje nejvyšším stupněm volnosti při dotazování. Otázky jsou přirozeně vytvářeny během komunikace s informátorem.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvoří všechna zařízení, která na území České republiky praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace.

V první fázi byly prostudovány všechny dostupné materiály o hiporehabilitaci a zařízeních, která hiporehabilitaci provádějí. Na stránkách České hiporehabilitační společnosti byl získán seznam 33 hiporehabilitačních zařízení v ČR odpovídající standardům ČHS. Tato organizace byla kontaktována s prosbou o poskytnutí dalších informací ohledně postavení hiporehabilitace v České republice a existence dalších zařízení zabývajících se hiporehabilitací. Vzhledem k již zpracované diplomové práci od

Mařáčkové (2003), ve které došlo k oslovení okresních úřadů, magistrátů měst i českých statistických úřadů s cílem zjistit existenci seznamu hiporehabilitačních zařízení, jsem se rozhodla na základě tohoto neúspěšného oslovení a také z důvodu spolupráce s ČHS tyto instituce nekontaktovat.

Celkem bylo osloveno elektronickou či telefonickou cestou podle předem stanovených kritérií 59 organizací nabízející některou z jednotlivých forem hiporehabilitace. Mezi tento celkový počet oslovených patřila i zařízení uváděná v již získaném seznamu organizací České hiporehabilitační společnosti, která praktikují hipoterapii, AVK, PPK nebo parajezdeckví. Z celkového počtu 59 oslovených se podařilo zkontaktovat 53 organizací. Po vyřazení neodpovídajících zařízení, která se hiporehabilitací již nezabývají nebo z dalších specifických důvodů, bylo do výzkumu zapracováno 49 organizací, která praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace dle standardů ČHS. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

3.3 Kritéria výzkumného souboru

Pro snadnější orientaci v nabídce zařízení zabývající se některou z forem hiporehabilitace byla zvolena tato kritéria:

- Název organizace
- Zaměření
- Profese pracovníků
- Vzdělání pracovníků
- Adresa
- E-mail
- Telefon
- Webové stránky
- Podmínky přijetí klienta
- Poplatek klienta

4 Výsledky

Informace prezentované v této kapitole vyplývají ze zjištění, která byla prostřednictvím sekundární analýzy dat a rozhovorů s použitím metod dotazování prostřednictvím emailu – CAMI a dotazování prostřednictvím telefonického rozhovoru – CATI zjištěna o hiporehabilitaci a zařízeních v České republice praktikující hiporehabilitaci.

Z výzkumu vyplynulo, že hiporehabilitační zařízení v rámci ucelené rehabilitace jsou součástí jak fyzické, tak i psychické a pedagogické rehabilitace v rámci služeb a aktivit, které organizace s koňmi realizují. Aby se skutečně jednalo o komplexní rehabilitaci, je potřeba, aby rehabilitační pracovníci spolupracovali s odborníky ostatních profesí, to znamená jak s lékaři a s ostatními zdravotnickými pracovníky, tak i s logopedy, psychology, speciálními pedagogy, sociálními pracovníky a dalšími odborníky. V rámci ucelené rehabilitace kladem terapie prostřednictvím koní je respektování přírodních zákonů v procesu léčení, fyziologické nastartování aktivačních procesů. Jedná se o cílenou intervenci, která je určena na podporu a zlepšení fyzických, sociálních, emocionálních a kognitivních funkcí člověka. Dobrou fyzickou i psychickou kondici udržuje dlouhodobě. Terapie probíhá individuálně nebo skupinovou formou.

Celkem bylo elektronickou či telefonickou cestou, podle předem stanovených kritérií, osloveno 59 zařízení nabízející některou z jednotlivých forem hiporehabilitace. Mezi tento celkový počet oslovených patřila i zařízení uváděná v již získaném seznamu hiporehabilitačních zařízení České hiporehabilitační společnosti, který tvoří 33 zařízení praktikující hipoterapii, AVK, PPK nebo parajezdectví. Seznam byl podle zjištěných informací naposledy aktualizován Českou hiporehabilitační společností 6.6.2013. Z celkového počtu 59 oslovených odpovědělo 53 organizací. Po vyřazení neodpovídajících zařízení, která se hiporehabilitací již nezabývají nebo z dalších specifických důvodů, bylo do výzkumu zapracováno 49 organizací, která praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace dle standardů ČHS. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

Na základě všech zjištěných informací z výzkumu vyplynulo, že při neustále se měnící nabídce hiporehabilitačních zařízení v ČR dochází k řadě problémů. Některá zařízení provádějí hiporehabilitaci na velmi dobré úrovni, jiná nikoli. Další zařízení dosud uváděna jako zařízení zabývající se touto problematikou, se jí již nezabývají. Zařízení, která provádějí hiporehabilitaci na dobré úrovni, splňují kvalifikační předpoklady odpovídající standardům ČHS: odborný personál, technické předpoklady, bezpečnostní opatření, pravidelné písemné záznamy o terapii a vyšetření klienta.

Praktickým výstupem této práce je seznam zařízení odpovídající standardům ČHS, která praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Tento seznam vypracovaný na podkladě získaných informací byl rozdělen podle jednotlivých krajů České republiky.

Jihočeský kraj

Název organizace:	
Centrum Arpida	
Zaměření:	hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace
Adresa:	U Hvízdala 1402/9, 37011 České Budějovice
E-mail:	fenclovae@arpida.cz
Telefon:	+ 420 385 777 023
Webové stránky:	http://www.arpida.cz
Podmínky přijetí klienta:	vyšetření fyzioterapeutem, lékařské potvrzení
Poplatek klienta:	0 Kč v rámci Arpidy, 0 Kč ambulantně

Název organizace:	
JK Vladykův Dvůr, středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace a LPPJ
Adresa:	Roudenská 2, 37007 Roudné
E-mail:	jindriska.vladykova@gmail.com
Telefon:	+ 420 777 068 872
Webové stránky:	www.vladykuvdvur.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení; Našimi cílovými skupinami jsou děti

	od 4 do 15 let, mládež od 16 do 26 let, ale i dospělí z běžné populace. Do těchto skupin integrujeme osoby s mentálním postižením nebo specifickými potřebami.
Poplatek klienta:	xxx

Název organizace:	
Koníček o.s., středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	terapeut LPPJ, cvičitel
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ
Adresa:	Adamovská 6, 37371 Adamov
E-mail:	konicekcb@seznam.cz
Telefon:	+ 420 774 529 779
Webové stránky:	http://konicekcb.webnode.cz/
Podmínky přijetí klienta:	AVK: ideální je souhlas lékaře pro provádění aktivity
Poplatek klienta:	AVK: stimulační jízdy 25Kč/10 minut, 50 Kč/20 minut; terapeutická hodina 100-150 Kč/45 až 60 minut
Poznámka:	V současné době se hipoterapie neprovádí z důvodu chybějícího pracovníka s odpovídající kvalifikací.

Název organizace:	
OS POHIP (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace
Adresa:	Kollárova 511, 39701 Písek
E-mail:	info@rancixion.cz
Telefon:	+ 420 606 704 404, + 420 724 824 088
Webové stránky:	http://www.rancixion.cz/
Podmínky přijetí klienta:	u dětí po DMO je třeba svolení lékaře
Poplatek klienta:	hipoterapie: individuální terapie 200 Kč/ terapeutická jednotka, skupinová terapie. AVK: skupinová terapie 300 Kč/hodina/kůň s průvodcem

Jihomoravský kraj

Název organizace:	
Epona Brno, středisko praktické výuky (ČHS)	

Zaměření:	hipoterapie, AVK, paravoltiž, paradrezura
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, psycholog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezd.lic, cvič. parajezdectví, rozhodčí, klasifikátor handicapu
Adresa:	Bratislavská 21, Brno
E-mail:	epona@hipoterapie.cz
Telefon:	+ 420 604 244 852
Webové stránky:	http://www.hipoterapie.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařská zpráva, kopie očkovacího průkazu (očkování proti tetanu)
Poplatek klienta:	hipoterapie: 100 Kč/10-15 minut, 150 Kč/20 minut

Název organizace:	
PIAFA Vyškov (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, speciální pedagog, cvičitel, psycholog, sociální pracovník, prac. Ss
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd.lic, cvič. parajezdectví, cvič. ČJF
Adresa:	Žerotínova 2, 682 01 Vyškov
E-mail:	piafa@piafa.cz
Telefon:	+ 420 603 813 461
Webové stránky:	http://www.piafa.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské vyšetření
Poplatek klienta:	hipoterapie: 160 Kč/30 minut, AVK: individuální 130 Kč/30 minut, skupinové 90/45 minut-1 osoba

Název organizace:	
ÚSP Kociánka pro tělesně postiženou mládež v Brně – Králově poli (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, lékař, ergoterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz hipoterapie
Adresa:	Kociánka 2/93, 612 47 Brno
E-mail:	kotasovamarta@seznam.cz
Telefon:	+420 515 504 312
Webové stránky:	http://www.kocianka.cz
Podmínky přijetí klienta:	klienti zařízení, lékařské doporučení
Poplatek klienta:	Hradí se v rámci léčebné rehabilitace, která jim je indikována v rámci zařízení.
Poznámka:	Hipoterapie, AVK se bude provádět také ambulantně od září

2013.

Karlovarský kraj

Název organizace:	
Ekologická farma Arnika	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	rehabilitační sestra
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Adresa:	Ležnice 811, 357 31 Horní Slavkov
E-mail:	josefklein@mujmejz.cz
Telefon:	+ 420 605 860 432
Webové stránky:	http://www.ekofarma-arnika.estranky.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	50 Kč/1 terapie

Název organizace:	
Hipocentrum PÁJA	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Stanovice 99, 360 01 Karlovy Vary
E-mail:	hipopa.ja@seznam.cz
Telefon:	+ 420 777 674 017
Webové stránky:	http://zwww.hipocentrum-paja.netstranky.cz
Podmínky přijetí klienta:	pro děti od 7 měsíců i dospělé klienty, potvrzení od lékaře nebo zprávu od specialisty a souhlas zákonných zástupců
Poplatek klienta:	90 Kč děti, 120 Kč dospělí
Poznámka:	Hipocentrum Pája uvádí na svých internetových stránkách, že jsou členem ČHS. Ale s ČHS již nespolupracují.

Královehradecký kraj

Název organizace:	
Jízdárna Litboř	
Zaměření:	hipoterapie
Profese pracovníků:	cvičitel jezdeckví handicapovaných
Vzdělání pracovníků:	kurz ČJF
Adresa:	Litboř 6, 552 05 Hoříčky

E-mail:	jzdarna.litobor@seznam.cz
Telefon:	+ 420 774 647 055
Webové stránky:	http://www.jzdarnalitobor.wbs.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení odborným lékařem – neurologem, rehabilitačním lékařem, ortopedem
Poplatek klienta:	hipoterapie: 100 Kč/20 minut

Název organizace:	
Občanské sdružení pro hiporehabilitaci	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	zdravotní sestra se specializací
Vzdělání pracovníků:	xxx
Adresa:	Bydžovská Lhotka 21, 50401 Měnik
E-mail:	BartovaMiroslava@seznam.cz
Telefon:	+ 420 605 434 718
Webové stránky:	http://osphbl.webnode.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení lékaře
Poplatek klienta:	hipoterapie: 1. zkouška zdarma, 100-120 Kč/1hodina

Liberecký kraj

Název organizace:	
OS Svítání Jablonec nad Nisou, středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, pedagogické minimum
Adresa:	Panenská 25, Jablonec n.Nisou
E-mail:	os-svitani@email.cz
Telefon:	+ 420 608 537 513
Webové stránky:	http://www.os-svitani.cz
Podmínky přijetí klienta:	písemná přihláška klienta a písemné vyjádření lékaře na formulářích OS Svítání
Poplatek klienta:	individuální jednotka hipoterapie - 250,-Kč; individuální lekce AVK – 250 Kč/30 minut a 350 Kč/60 min; skupinová lekce AVK - děti 3 roky a starší, bez doprovodu – 350 Kč/120 minut za dítě a děti 1,5 - 3 roky s doprovodem rodiče – 300 Kč/90 minut za dítě; intenzivní týdenní hipoterapie - hipoterapie 1x - 2x denně – 300 Kč za terapii.

Moravskoslezský kraj

Název organizace:	
Dětský ranč Hlučín	
Zaměření:	hipoterapie, paradrezura, paravoltiž
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitel jezdectví
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Celní 443/1, 748 01 Hlučín
E-mail:	ranc@detskyranc.info
Telefon:	+ 420 605 249 316
Webové stránky:	http://www.detskyranc.info/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské potvrzení
Poplatek klienta:	hipoterapie: 60 Kč/15 minut

Název organizace:	
Jezdecký klub Sviadnov, o.s. (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezdecká licence, cvičitel parajezdectví, rozhodčí
Adresa:	Pod Štandlem 413 , 739 25 Sviadnov
E-mail:	jksviadnov@seznam.cz
Telefon:	+ 420 777 645 535
Webové stránky:	http://www.jksviadnov.cz/
Podmínky přijetí klienta:	doporučení odborného lékaře a písemný souhlas zákonného zástupce
Poplatek klienta:	Poplatek klienta za hipoterapii bude po projednání s ČHS uveden v pozdější době. Léčebná jednotka trvá 15 až 20 minut.

Název organizace:	
Jezd. klub Stáje Nanka Orlová (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, ergoterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, LPPJ, ČJF
Adresa:	Luční 18, Orlová-Lutyně, 735 14
E-mail:	jkorlova@jkorlova.cz
Telefon:	+ 420 775 069 572, + 420 604 256 351
Webové stránky:	http://www.jkorlova.cz
Podmínky přijetí	lékařské potvrzení

klienta:	
Poplatek klienta:	xxx

Název organizace:	
JK Chotěbuz (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK
Profese pracovníků:	pedagog, fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezdecká licence a rozhodčí ČJF
Adresa:	Zemědělská 14, 735 61 Chotěbuz
E-mail:	jkchotebuz@seznam.cz
Telefon:	+ 420 602 726 752
Webové stránky:	http://stajuluka.sweb.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařská zpráva a dohoda
Poplatek klienta:	hipoterapie: dítě do 18 let 150 Kč/20 minut, dospělý 200 Kč/20 minut; skupina do 6 osob – 600 Kč/1 hodina
Název organizace:	
OS Chewal	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, ergoterapeut, terapeut AVK
Vzdělání pracovníků:	kurz LLPJ
Adresa:	739 95 Bystřice 1280
E-mail:	alice@chewal.cz
Telefon:	+ 420 552 321 407, + 420 737 905 367
Webové stránky:	http://www.chewal.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení lékaře a přihláška
Poplatek klienta:	hipoterapie: 100Kč/30 minut; AVK: ve skupině 120 Kč /45minut

Název organizace:	
S koníky za zdravím, o. s.	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel jezdeckví
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Odlehlá 1138/6, 73601 Havířov-Šumbark
E-mail:	skonikyazdravim@seznam.cz
Telefon:	+ 420 736 451 521

Webové stránky:	http://www.skonikyazdravim.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	hipoterapie v letním provozu: dítě do 18 let 150 Kč/20 minut, dospělý 200 Kč/20 minut; v zimním provozu: 200 Kč/20 minut, dospělý 250 Kč/20 minut. AVK v letním provozu: skupina do 6 dětí 450 Kč/1 hodina, skupina do 6 dospělých 600 Kč/1 hodina; v zimním provozu: skupina do 6 dětí 550 Kč/1 hodina, skupina do 6 dospělých 750 Kč/1 hodina.
Poznámka:	Letní provoz (duben-říjen) probíhá v Horní Suché-stáj Václav Pašůvka. A zimní provoz probíhá v Bystřici-stáj Vitality.

Název organizace:	
SK Starý mlýn Opava – Kylešovice (ČHS)	
Zaměření:	AVK, výcvik jezdců a koní
Profese pracovníků:	lékařka, pedagog
Vzdělání pracovníků:	cvičitel jezdecký, licence ČJF
Adresa:	U Panského mlýna 28, 747 06, Opava 6
E-mail:	skstary.mlyn@seznam.cz , jana.stixova@seznam.cz
Telefon:	+ 420 608 721 335, + 420 777 082 915
Webové stránky:	http://www.skstarymlyn.cz
Podmínky přijetí klienta:	xxx
Poplatek klienta:	xxx
Poznámka:	Z důvodu nedostatku kvalifikovaných pracovníků se prozatím zaměřují pouze na výcvik koní.

Olomoucký kraj

Název organizace:	
APA VČAS Olomouc (ČHS)	
Zaměření:	AVK, paravoltiž
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, klasifikátor handicapu
Adresa:	tř. Míru 115, 771 11 Olomouc
E-mail:	m.svoboda@email.cz
Telefon:	+ 420 723 753 511
Webové stránky:	http://www.apavcas.cz
Podmínky přijetí	xxx

klienta:	
Poplatek klienta:	xxx
Poznámka:	V současné době se organizace zabývá jen paravoltižem.

Název organizace:	
Hanácký dvůr, o.s. Polkovice (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, pedagog, jezdecký instruktor
Vzdělání pracovníků:	cvičitel jezdeckví ČJF
Adresa:	Hanácký dvůr, o.s. Polkovice 198, 75144
E-mail:	hanacky-dvur@email.cz
Telefon:	+ 420 733 708 378
Webové stránky:	http://www.hanackydvur.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské vyšetření
Poplatek klienta:	100 Kč/10-20 minut

Název organizace:	
Hiporehabilitace Rhiannon Olomouc	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK, jezdecký výcvik
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel jezdeckví
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezdecká licence
Adresa:	Mariánské údolí - Hlubočky
E-mail:	hiporhiannon@seznam.cz
Telefon:	+ 420 739 413 283
Webové stránky:	http://hiporhiannon.wordpress.com/
Podmínky přijetí klienta:	doporučení od lékaře
Poplatek klienta:	hipoterapie: 220 Kč/ 5-25 minut

Název organizace:	
OS PRO DOTYK	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK, parajezdeckví
Profese pracovníků:	Fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Lesnice 210, 78901 Zábřeh
E-mail:	info@prodotyky.cz
Telefon:	+ 420 776 011 547
Webové stránky:	http://www.prodotyky.cz/

Podmínky přijetí klienta:	doporučení odborného lékaře
Poplatek klienta:	1 300 Kč/1 hiporehabilitační jednotka

Název organizace:	
OS Ryzáček – středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, speciální pedagog, cvičitelé
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezd. lic, cvič. lic., cvič. parajezdectví
Adresa:	Vyšehorky 16, Líšnice, 789 85
E-mail:	ryzacek@email.cz
Telefon:	+ 420 605 766 154
Webové stránky:	http://www.ryzacek.com
Podmínky přijetí klienta:	doporučení odborného lékaře, zdravotní zpráva; hipoterapie: pro děti; AVK: pro děti i dospělé
Poplatek klienta:	hipoterapie, AVK: 150 Kč/30 minut; AVK: skupinová cena podle dohody

Pardubický kraj

Název organizace:	
Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé Luže – Košumberk (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitelé koní, lékař
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, licence ČJF
Adresa:	Luže – Košumberk, 538 54
E-mail:	krejsova@hamzova-lecebna.cz
Telefon:	+ 420 728 163 704,+ 420 469 648 562
Webové stránky:	http://www.hamzova-lecebna.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	hospitalizovaní 75Kč/15-20 minut, ambulantně 330Kč/15-20 minut

Název organizace:	
JK Padlý kvítek (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, jezdec s licenci, ošetřovatel koní, sociální pracovník, student speciální pedagogiky
Vzdělání pracovníků:	licence ČJF
Adresa:	Jamně nad Orlicí 147, 561 65

E-mail:	jasenska.veronika@centrum.cz
Telefon:	+ 420 728 201 625
Webové stránky:	http://www.jkpadlykvitek.wz.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	150 Kč/1 hodina

Název organizace:	
OS hiporehabilitace Baneta (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel jezdectví
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Sídlo: Zahradní 41, 568 02 Svitavy, provozovna: Stáj: Pucher, Janov u Litomyšle 61, 569 55
E-mail:	oshbaneta@seznam.cz
Telefon:	+ 420 736 157 794
Webové stránky:	http://baneta.webnode.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení (neurolog, ortoped)
Poplatek klienta:	1 terapie: 130 Kč/20 minut; preventivní ježdění: 100 Kč/20 minut

Název organizace:	
Sdružení občanů pro pomoc zdravotně postiženým „APOLENKA“ – hiporehabilitace (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, PPK, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeutka, lékař, cvičitel koní, sociální pracovník, pracovník v soc. službách, instruktoři hpr metody Charlese Fletchera
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezdecká licence
Adresa:	Bělobranská dubina 1080, 53012 Pardubice
E-mail:	diana.apolenka@seznam.cz
Telefon:	+ 420 775 614 618
Webové stránky:	http://www.apolenka.org
Podmínky přijetí klienta:	Pro duševně nemocné a handicapované lidi, kterým je již více než 13 let. Od 1. ledna 2010 jsme zaregistrovali hiporehabilitaci jako Sociálně-aktivizační službu pro seniory a osoby se zdravotním postižením.
Poplatek klienta:	Všechny úkony jsou poskytovány ZDARMA. Za využití koně při fakultativní činnosti je vybírán příspěvek na provoz koně podle aktuálně platného ceníku (150,- Kč/ 30 minut).

Název organizace:	
TJ Léčebna Košumberk (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	cvičitel jezdeckví, trenér
Vzdělání pracovníků:	cvičitelské licence ČJF
Adresa:	Hamzova léčebna, 538 54 Luže
E-mail:	gala@hamzova-lecebna.cz
Telefon:	+ 420 728 462 511
Webové stránky:	http://www.hamzova-lecebna.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	830 Kč/1 hodina

Plzeňský kraj

Název organizace:	
Hipocentrum Jitřenka	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	U Včelníku 68/19, 326 00 Plzeň-Koterov
E-mail:	hipocentrumjitrenka@seznam.cz
Telefon:	+ 420 774 740 740
Webové stránky:	http://www.jitrenka.info
Podmínky přijetí klienta:	Pro děti s handicapem od 1 roku, na doporučení lékaře, pro jednotlivce i skupiny, pod dohledem fyzioterapeuta
Poplatek klienta:	170 Kč/20-30 minut

Název organizace:	
Jezdecká stáj Radčice	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Družstevníků 6, 32200 Plzeň-Radčice
E-mail:	lu.kl@centrum.cz
Telefon:	+ 420 605 731 978
Webové stránky:	http://www.jsradcice.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení

Poplatek klienta:	200 Kč/20 minut, permanentka 1 800 Kč
Poznámka:	Vhodné pro děti od 1 roku, po domluvě i mladší. Organizace má v plánu léčebné ježdění na koni dále rozšiřovat.

Název organizace:	
ÚSP Zbůch (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Fyzioterapeuti
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	ÚSP Zbůch, 330 22 Zbůch
E-mail:	polakova@uspbuch.cz
Telefon:	+ 420 377 830 664
Webové stránky:	http://www.uspbuch.cz/
Podmínky přijetí klienta:	doporučení lékaře pro hipoterapii
Poplatek klienta:	200 Kč/10-20 minut, permanentka na 10 cvičebních jednotek 1 800 Kč. V ceně je zahrnuto zapůjčení ochranné jezdecké přilby.

Praha

Název organizace:	
CaballinuS o.s. (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, trenér koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	U klubovny 911, 156 00 Zbraslav
E-mail:	tereza.kopecka@caballinus.cz
Telefon:	+ 420 777 971 907
Webové stránky:	http://www.caballinus.cz
Podmínky přijetí klienta:	Pokud budete přijati k terapii v občanském sdružení Caballinus, tak obdržíte pro Vašeho lékaře formulář s informacemi o hipoterapii s žádostí o doporučení terapie. Ošetřující lékař Vašeho dítěte by tak měl upozornit na závažné kontraindikace pro hipoterapii.
Poplatek klienta:	hipoterapie: 200 Kč/1 terapie; AVK: cena je stanovena paušálně - 2000 Kč. Většinou nás navštěvuje 10 dětí, mezi které se cena rozpočítává.

Název organizace:	
Hiporehabiliační středisko Bohnice	
Zaměření:	hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Ústavní 91/7, 181 00 Praha-Bohnice
E-mail:	jirimunich@volny.cz
Telefon:	+ 420 284 016 469
Webové stránky:	http://www.cshipo.wz.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení odborného lékaře; Prvotní je samozřejmě práce s klienty Psychiatrické léčebny. Druhý okruh je práce s ambulantními klienty.
Poplatek klienta:	samoplátce 150 Kč/1 terapie, samoplátce – doplatek 60 Kč/1 terapie

Název organizace:	
JK Harfa (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezdecká licence ČJF
Adresa:	Smotlachova 939/3 Praha 4 Kamýk 142 00
E-mail:	jkharfa@seznam.cz
Telefon:	+ 420 731 263 791, + 420 603 389 839
Webové stránky:	http://www.jkharfa.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení od lékaře
Poplatek klienta:	hipoterapie: 200 Kč/10 -20 minut

Název organizace:	
JK POČIN v Ráji (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paravoltiž
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel ČJF, pedagog, psycholog
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, lonžerské zk., licence ČJF, kurz HT
Adresa:	Lužická 1276, 250 82 Úvaly
E-mail:	hankaspindlerova@atlas.cz
Telefon:	+ 420 605 285 426
Webové stránky:	http://www.jk-pocin.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení

Poplatek klienta:	hipoterapie: 150 Kč/30 minut AVK: 150 Kč/1 hodina; paravoltiž : 3 600 Kč/1 rok
-------------------	---

Název organizace:	
Sdružení SRAZ (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, PPK
Profese pracovníků:	ergoterapeut, pedagog, lékař
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Adresa:	SEV Hl. M. Prahy, Kubatova 1/32, Praha 10 10200
E-mail:	monika.kohoutova@centrum.cz , sdruzenisraz@centrum.cz , kone@toulcuvdvur.cz
Telefon:	+ 420 604 756 259, + 420 739 562 258, + 420 604 219 987
Webové stránky:	http://www.toulcuvdvur.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské potvrzení
Poplatek klienta:	hipoterapie: 160 Kč/30 minut

Název organizace:	
TJ Orion Praha (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, paravoltiž, paradrezúra
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitelé jezdectví, lékař
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, licence ČJF, cvičitel parajezdectví, rozhodčí
Adresa:	U ledáren 48, 147 00 Praha 4 – Braník
E-mail:	spae@cbox.cz , litosovi@tiscali.cz
Telefon:	Hipoterapie: + 420 720 101 912; paravoltiž, paradzerúra: + 420 608 076 999
Webové stránky:	http://www.tjorion.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	hipoterapie: 70 Kč/10 minut, paravoltiž a paradrezúra 300 Kč/měsíc

Severomoravský kraj

Název organizace:	
o.s. Koník dětem i dospělým pro radost (ČHS)	
Zaměření:	Psychorehabilitační a rekondiční ježdění dětí a dospělých jako využití volného času
Profese pracovníků:	dětská sestra
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Adresa:	Mlýnská 231, 751 03 Majetín

E-mail:	kat.zao@seznam.cz
Telefon:	+ 420 604 286 077
Webové stránky:	http://konik.tym.cz
Podmínky přijetí klienta:	xxx
Poplatek klienta:	Rekreační svezení na koni, povození dětí: vodění na jízdárně 50 Kč/10 minut, vycházka s pěším doprovodem 250 Kč/30 minut. Ježdění pro začátečníky 250 Kč/30 minut. Vyjížďky 250Kč/3-6 km, 350 Kč/6-10 km.

Středočeský kraj

Název organizace:	
Dítě a kůň (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, speciální pedagog, sociální prac., cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	285 01, Miskovice 30
E-mail:	diteakun@seznam.cz
Telefon:	+ 420 602 525 379
Webové stránky:	http://www.diteakun.cz/
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	hipoterapie: 60 Kč/1 jednotka , AVK: 120 Kč

Název organizace:	
Hipocentrum PL Kosmonosy – Středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	PPK
Profese pracovníků:	psycholog, psychoterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezdecká licence ČJF
Adresa:	Lípy 15, 293 06 Kosmonosy
E-mail:	hipocentrum@seznam.cz
Telefon:	+ 420 777 621 345
Webové stránky:	http://www.plkosmonosy.cz/
Podmínky přijetí klienta:	Klientmi jsou pacienti léčebny Psychiatrická nemocnice Kosmonosy.
Poplatek klienta:	xxx

Název organizace:	
JK Šerm (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, parajezdectví
Profese pracovníků:	fyzioterapeutka, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, cvičitel parajezdectví, jezdecká licence, trenér sportovních koní
Adresa:	267 23, Lochovice 66
E-mail:	mrafa@seznam.cz
Telefon:	+ 420 737 558 313
Webové stránky:	http://www.jezdectvo.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské vyšetření
Poplatek klienta:	hipoterapie: 180 Kč/1 lekce (20 minut), sleva je poskytována organizacím a charitám po domluvě

Název organizace:	
OS MODRÁ PODKOVA	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Rehabilitační sestra se specializací, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	Prosenická Lhota 30, 264 01 Sedlčany
E-mail:	modra.podkova@seznam.cz
Telefon:	+ 420 605 414 727
Webové stránky:	http://www.osmodrapodkova.webgarden.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení
Poplatek klienta:	Zdarma

Název organizace:	
Stáj Rozárka – Středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paradrezura
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel handicapovaných, cvič. ČJF, speciální pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd. lic. ČJF, cvič.
Adresa:	Bykán 8, 284 01 Kutná Hora
E-mail:	stajrozarka@centrum.cz
Telefon:	+ 420 724 316 145
Webové stránky:	http://www.stajrozarka.cz/
Podmínky přijetí	lékařské doporučení

klienta:	
Poplatek klienta:	150 Kč/20 minut

Ústecký kraj

Název organizace:	
Valdek o.p.s.	
Zaměření:	hipoterapie, PPK, AVK
Profese pracovníků:	speciální pedagog, fyzioterapeut, cvičitel jezdeckví, pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Adresa:	410 02 Slatina 11
E-mail:	valdek.slatina@seznam.cz
Telefon:	+ 420 724 368 159, + 420 416 591 552, + 240 721 604 132
Webové stránky:	http://www.valdek.cz
Podmínky přijetí klienta:	lékařské doporučení, doporučení od speciálního pedagoga
Poplatek klienta:	Xxx
Poznámka:	Naše centrum je zařazeno ústeckým krajem mezi organizace poskytující zdravotně sociální služby a je již řadu let uživatelem nejrůznějších grantů a pracuje na kvalitních a velmi kladně zejména svými klienty hodnocených projektech podpořených nejčastěji Ústeckým krajem, MPSV, EU, ESF, atd.

Vysočina

Název organizace:	
Pirueta PL Havlíčkův Brod – Středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	AVK, PPK, hipoterapie
Profese pracovníků:	psychiatr, terapeut, cvičitel koní, lékař
Vzdělání pracovníků:	cvičitel parajezdeckví, kurz LPPJ, cvičitelské licence ČJF
Adresa:	Rozkošská 2322, Havlíčkův Brod
E-mail:	amaskova@plhb.highlands.cz
Telefon:	+ 420 605 788 109
Webové stránky:	http://hipoterapie.crespo.cz/
Podmínky přijetí klienta:	S pacienty pracujeme skupinově, výjimečně jde o individuální lekce. Lekce pro každou jednotlivou skupinu se koná 1-2x týdně a účastní se jí 4-6 pacientů, indikovaných svým ošetřujícím lékařem.
Poplatek klienta:	xxx

Název organizace:	
Psychiatrická léčebna Jihlava – Středisko praktické výuky (ČHS)	
Zaměření:	AVK, PPK, parajezdeckví
Profese pracovníků:	cvičitel jezdeckví, učitelství praktického vyučování
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, cvičit. licence, učitelství odb. předm.
Adresa:	Brněnská 54, 58601 Jihlava
E-mail:	HorskaY@seznam.cz , zookoutek@plj.cz
Telefon:	+ 420 567 552 299
Webové stránky:	http://www.plj.cz/
Podmínky přijetí klienta:	Zařízení slouží pro potřeby klientů PL Jihlava.
Poplatek klienta:	xxx

Zlínský kraj

Název organizace:	
Hipocentrum Koryčany	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	Fyzioterapeuti
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Adresa:	Zámecká 432, 76805 Koryčany
E-mail:	info@hipo.cz
Telefon:	+ 420 775 093 833, + 420 603 506 997
Webové stránky:	http://www.hipo.cz
Podmínky přijetí klienta:	písemné vyjádření odborného lékaře
Poplatek klienta:	hipoterapie jednou denně cca 20 minut/jednotka – cena 2100,- (6 lekcí), dvakrát denně, tj. 2x cca 20 minut – cena 3900,-. aktivity s využitím koní (individuální ježdění pro větší a samostatné děti) – cena 2300,- 6 lekcí na koni + 6 lekcí ve stáji.

Název organizace:	
TJ MONTY DS Kunovice (ČHS)	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, licence ČJF, trenér lic „C“
Adresa:	Průmyslová 912, Uher.Hradiště

E-mail:	mzacova.s@seznam.cz
Telefon:	+ 420 603 288 175
Webové stránky:	http://www.monty.uh.cz
Podmínky přijetí klienta:	doporučení od lékaře
Poplatek klienta:	150 Kč/ 1lekce

5 Diskuze

V této kapitole jsou shrnuty všechny získané informace o hiporehabilitaci a zařízeních, která ji praktikují. V práci s názvem *Hiporehabilitace a její postavení v systému ucelené rehabilitace* bylo zvoleno za cíl sestavit ucelený přehled hiporehabilitačních pracovišť v České republice a vymezit jejich postavení v systému ucelené rehabilitace. Výzkumný soubor tvořila všechna zařízení, která na území České republiky praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace.

V první fázi byly prostudovány všechny dostupné materiály o hiporehabilitaci a zařízeních, která hiporehabilitaci provádějí. Co se týče terminologie (názvosloví) používaná k popisu aktivit, kde se setkávají koně a lidi se speciálními potřebami, je rozsáhlá a matoucí. Terminologie je důležitá především při jednání s lékařem, pracovníky hiporehabilitačních zařízení apod. (OS Svítání, 2008). Hiporehabilitace v sobě zahrnuje oblast lékařství, pedagogiky a sportu (Hollý a Horňáček, 2005). Termín hiporehabilitace se pro svou podobnost často zaměňuje se slovem hipoterapie, je často mylně považován za jedno a to samé. Hiporehabilitace je nadřazený a zastřešující pojem pro všechny aktivity a terapie v oblastech, kde se setkává kůň a člověk se zdravotním postižením ([www. os-svitani.cz](http://www.os-svitani.cz), 2013). Kdežto hipoterapie je léčebná metoda využívající jako rehabilitační nástroj koně. Se zaměřováním těchto dvou termínů jsem se během svého výzkumu setkávala poměrně často. Hiporehabilitace se člení na hipoterapii, psychoterapii pomocí koně, aktivity s využitím koně a parajezdeckví. Parajezdeckví se dále dělí na paradrezúru a paravoltiž. Do nedávna ještě neexistovaly pojmy psychoterapie pomocí koně a aktivity s využitím koně. Tyto termíny vznikly až při rozdělení léčebně pedagogického ježdění na AVK a PPK, jelikož jak píše Ing. Věra Lantelme-Faisan, DiS. ve svém e-mailu z 8.7.2013 „*K rozdělení LPPJ na AVK a PPK došlo, protože LPPJ zahrnoval zdravotnictví a pedagogiku, což bylo neslučitelné z hlediska provádění služeb, vzdělávacího systému, grantové politiky, uznání jednotlivých metod, jednání - každá má jiné ministerstvo.* Podle ČHS ([www. hiporehabilitace-cr.com](http://www.hiporehabilitace-cr.com), 2013) AVK je metoda speciální pedagogiky, sociální pedagogiky a práce, která využívá prostředí určené pro chov koní a práci s nimi, kontaktu s koněm a interakce s

ním jako prostředku k motivaci, aktivizaci, výchově a vzdělávání lidí se zdravotním postižením a specifickými potřebami. Posláním této služby je pomáhat uživatelům v oblasti výchovy, vzdělávání a v rozvoji sociálních schopností a dovedností. AVK působí v oblasti pedagogiky a sociálních služeb prostřednictvím využití motivačního a sociálně aktivizačního působení zvířat na člověka. Kdežto u PPK ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) uvádí, že se řadí mezi integrační směry psychoterapie, která využívá k terapii pacientů/klientů specifickou triádu terapeut-kůň-pacient/klient. Při léčbě jsou využívány specifické vlastnosti koně jako koterapeuta v psychoterapeutickém procesu vedoucí k ovlivnění duševních poruch a duševních onemocnění. Jedná se o kvalitní součást komplexní péče o pacienty/klienty všech věkových skupin.

Ze všech zjištěných informací vyplynulo, že hiporehabilitační zařízení v rámci ucelené rehabilitace jsou součástí jak fyzické, tak i psychické a pedagogické rehabilitace v rámci služeb a aktivit, které organizace s koňmi realizují. Aby se skutečně jednalo o komplexní rehabilitaci, je podle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) potřeba, aby rehabilitační pracovníci spolupracovali s odborníky ostatních profesí, to znamená jak s lékaři a s ostatními zdravotnickými pracovníky, tak i s logopedy, psychology, speciálními pedagogy, sociálními pracovníky a dalšími odborníky. V rámci ucelené rehabilitace kladem terapie prostřednictvím koní je respektování přírodních zákonů v procesu léčení, fyziologické nastartování aktivačních procesů (Nerandžič, 2003). Jedná se o cílenou intervenci, která je určena na podporu a zlepšení fyzických, sociálních, emocionálních a kognitivních funkcí člověka. Dobrou fyzickou i psychickou kondici udržuje dlouhodobě. Terapie probíhá individuálně nebo skupinovou formou (King, 2007).

Na stránkách České hiporehabilitační společnosti byl získán seznam 33 hiporehabilitačních zařízení v ČR odpovídajících standardům ČHS, který byl naposled podle zjištěných informací aktualizován dne 6.6.2013. ČHS je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení, jehož smyslem je šíření rehabilitace prostřednictvím koně, včetně psychoterapeutického přístupu, integrace a sportovního využití lidí se zdravotním postižením. Cílem je prosazovat a udržovat odborné provádění metody,

školit pracovníky, zajišťovat vydávání odborné literatury, sloužit jako informační databáze a zprostředkovat kontakt mezi jednotlivci (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013). Tato společnost byla kontaktována s prosbou o poskytnutí dalších informací ohledně hiporehabilitace a existence dalších zařízení zabývajících se hiporehabilitací. S pomocí spolupráce s předsedkyní ČHS, která zároveň působí i v Občanském sdružení Svítání, Ing. Věrou Lantelme-Faisan, DiS. mi byly sdělovány další užitečné informace o hiporehabilitaci prováděné v ČR, které jsem se rozhodla uvést ve své práci.

Před oslovením jednotlivých zařízení praktikujících některou z forem hiporehabilitace jsem pro snadnější orientaci v nabídce těchto zařízení zvolila kritéria, podle kterých jsem poté oslovila elektronickou či telefonickou cestou celkem 59 hiporehabilitačních zařízení. Pod tyto kritéria patří název organizace, na jaké zaměření se příslušná zařízení orientují, profese a vzdělání jejich pracovníků, adresa organizace, její e-mail a telefonní číslo, webové stránky pod kterými jednotlivá zařízení nalezneme, podmínky pro přijetí klienta a v neposlední řadě poplatky klienta za terapii. U některých jednotlivých organizací jsou uvedeny navíc poznámky, které považuji k příslušnému zařízení za užitečné. Velkou část z celkového počtu oslovených zařízení tvořila zařízení uváděná v již získaném seznamu hiporehabilitačních zařízení z internetových stránek České hiporehabilitační společnosti.

Během výzkumu jsem se setkala s tím, že zařízení dosud uváděná jako zařízení zabývajících se touto problematikou, se jí již nezabývají. Jedna oslovená organizace na svých internetových stránkách mylně uvádí, že je členem ČHS i přesto, že již delší dobu s Českou hiporehabilitační společností nespolupracuje. Jiná zařízení na svých webových stránkách uváděla nepřesné a mylné informace, které již nejsou aktuální. Například u některé organizace je stále uváděno staré rozdělení hiporehabilitace na hipoterapii, léčebně pedagogické ježdění a parajezdeckví. Čímž dle mého názoru může vést pro mnohé k zavádějícím informacím. Většinou se tak stávalo v případech, kdy organizace, která již hiporehabilitaci nepraktikuje, má stále dostupné internetové stránky s nabídkou některé z forem hiporehabilitace. Myslím si, že pokud taková organizace ukončí činnost, měla by zrušit své webové stránky, aby předešla zbytečným matením jak laické, tak i odborné veřejnosti.

Výsledný seznam, který je praktickým výstupem této práce, tvoří 49 organizací, které praktikují některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Tento seznam hiporehabilitačních zařízení odpovídající standardům ČHS, který byl vypracovaný na podkladě všech získaných informací, byl rozdělen podle jednotlivých krajů České republiky. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních nacházejících se na území ČR však mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

Existuje v současnosti v České republice ucelený seznam zařízení praktikujících hiporehabilitaci? Z výzkumu vyplynulo, že takový seznam hiporehabilitačních zařízení v současnosti neexistuje. Existuje pouze seznam hiporehabilitačních zařízení v ČR spolupracujících s ČHS, ve kterém je uvedeno 33 takových zařízení. Existují další zařízení, která hiporehabilitaci praktikují, ale s ČHS nespolupracují. Při neustále se měnící nabídce hiporehabilitačních zařízení v ČR dochází k řadě problémů. Pokud lidé mají zájem a uvažují o hiporehabilitaci jako uživatelé, narážejí často na nedostatečné nebo dokonce nepravdivé informace. Některá zařízení provádějí hiporehabilitaci na velmi dobré úrovni, jiná nikoli. Další zařízení dosud uváděna jako zařízení zabývající se touto problematikou, se jí již nezabývají.

Domnívám se, že lidé často netuší, co hiporehabilitace obnáší, neznají předpoklady správného provádění hiporehabilitace. V tomto důsledku lidé mohou podstupovat hiporehabilitaci, avšak ne na takové úrovni, jaké by měla být. Müller (2005) upozorňuje na to, že laicky prováděná hipoterapie je velmi nebezpečná. Zařízení, která provádějí hiporehabilitaci na dobré úrovni, splňují kvalifikační předpoklady odpovídající standardům ČHS: odborný personál, technické předpoklady, bezpečnostní opatření a pro terapie i pravidelné písemné záznamy o terapii a vyšetření klienta. Vízdalová (2007) uvádí, že pro kvalitní terapii je základní předpoklad aktuální znalost zdravotních rizik a kontraindikací.

Dle mého názoru se lidé při výběru hiporehabilitačního zařízení téměř neinformují v jednotlivých organizacích například na specializační zkoušky koní, certifikáty či vzdělání pracovníků. A v důsledku toho budoucí klient bez základních znalostí hiporehabilitace často vybere první zařízení, které mu nabídne některou

z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Základem v hipoterapii je dle ČHS (www.hiporehabilitace-cr.com, 2013) kvalitní vybavení střediska, dobře připravený kůň, tým zkušených odborníků, očkování klienta proti tetanu a používání bezpečnostních jezdeckých helem. Podle mne by možným dílčím řešením nedostatečné informovanosti široké veřejnosti mohla být aktivita jednotlivých hiporehabilitačních organizací a jejich vzájemná spolupráce a také především spolupráce s ČHS. Česká hiporehabilitační společnost se snaží o zvýšení pozornosti a zodpovědnosti jak u provozovatelů, tak i u klientů za své zdraví.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo sestavit ucelený přehled hiporehabilitačních pracovišť v České republice a vymezit jejich postavení v systému ucelené rehabilitace. Pro naplnění tohoto cíle jsem zvolila kvalitativní výzkum spolu s využitím metod kvantitativního výzkumu. Pomocí sekundární analýzy dat a rozhovorů byly sesbírány informace o hiporehabilitaci v České republice a jednotlivých zařízeních, která ji praktikují. Při sběru dat byly použity metody dotazování prostřednictvím emailu – CAMI a dotazování prostřednictvím telefonického rozhovoru – CATI. Výzkumný soubor tvořila všechna zařízení, která se na území ČR zabývají některou z jednotlivých disciplín hiporehabilitace. Celkem bylo elektronickou či telefonickou cestou osloveno 59 hiporehabilitačních zařízení v České republice. S ohledem na nedostatečnou informovanost o všech těchto zařízeních mohla nastat možnost, že některá zařízení nebyla podchycena.

Jako první vedlejší cíl výzkumu jsem popisovala postavení hiporehabilitačních pracovišť v systému ucelené rehabilitace. Z výzkumu vyplynulo, že hiporehabilitační zařízení v rámci ucelené rehabilitace jsou součástí jak fyzické, tak i psychické a pedagogické rehabilitace v rámci služeb a aktivit, které organizace s koňmi realizují. Při neustále se měnící nabídce hiporehabilitačních zařízení v ČR dochází k řadě problémů. Některá zařízení provádějí hiporehabilitaci na velmi dobré úrovni, jiná nikoli. Další zařízení dosud uváděna jako zařízení zabývající se touto problematikou, se jí již nezabývají. Zařízení, která provádějí hiporehabilitaci na dobré úrovni, splňují kvalifikační předpoklady odpovídající standardům ČHS: odborný personál, technické předpoklady, bezpečnostní opatření a pro terapie i pravidelné písemné záznamy o terapii a vyšetření klienta. Jako druhý vedlejší cíl výzkumu jsem vytvořila výsledný seznam 49 zařízení odpovídajících standardům České hiporehabilitační společnosti, který je rozdělen podle krajů ČR.

V práci byla stanovena výzkumná otázka: Existuje v současnosti v České republice ucelený seznam zařízení praktikujících hiporehabilitaci? Z výzkumu podle všech zjištěných informací vyplynulo, že ucelený seznam hiporehabilitačních zařízení

v současnosti neexistuje. Existuje pouze seznam hiporehabilitačních zařízení v ČR spolupracující s ČHS, ve kterém je uvedeno 33 takových zařízení. Tento seznam je průběžně aktualizován.

Výsledky práce lze využít v rámci zdokonalení vědomostí sociálních pracovníků v různých zařízeních, kde se hiporehabilitace provádí.

7 Seznam informačních zdrojů

1. American Hippotherapy Association.: Internetové stránky organizace. [online]. [cit.2013-06-05]. URL: <<http://www.americanhippotherapyassociation.org>. >.
2. ALTSCHILLER, Donald. *Animal-assisted therapy*. Santa Barbara, Calif.: Greenwood, 2011, 179 s. Health and medical issues today. ISBN 03-133-5721-8.
3. AMBLER, Zdeněk. *Základy neurologie: [učebnice pro lékařské fakulty]*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 351 s. ISBN 80-246-1258-5.
4. BOŘÁNEK, Václav. *Horsemanship - přirozené jezdectví*. Vyd. 2. Aš: Harmony, 2006, 91 s. ISBN 80-903-4841-6.
5. Centrum přípravy koní pro hiporehabilitaci.: Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-05-20]. URL: <<http://www.cpkchrpa.cz>>.
6. Česká hiporehabilitační společnost.: Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-06-21]. URL: <<http://hiporehabilitace-cr.com>>.
7. *E-mailová korespondence s Ing. Věrou Lantelme-Faisan, DiS.* [online], 8. 7. 2013, Vera.Lantelme@seznam.cz
8. FREEMAN, M.: Kůň v životě člověka. In: *Hipoterapie: léčba pomocí koně*. Překlad Dominika Švehlová. Ostrava: Montanex, 2005, 293 s. ISBN 80-722-5190-2.
9. FREEMAN, M. Terminologie v zooterapii. In: *Zooterapie ve světě objektivních poznatků*.ed. Velemínský, M. 1. vydání. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

10. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.
11. HOLLÝ, Karol a Karol HORNÁČEK. *Hipoterapie: léčba pomocí koně*. Překlad Dominika Švehlová. Ostrava: Montanex, 2005, 293 s. Kůň v životě člověka. ISBN 80-722-5190-2.
12. JANKOVSKÝ, Jiří, Jan PFEIFFER a Olga ŠVESTKOVÁ. *Vybrané kapitoly z uceleného systému rehabilitace*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2005, 103 s. ISBN 80-704-0826-X.
13. JANKOVSKÝ, Jiří. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením: somatopedická a psychologická hlediska*. 2. vyd. Praha: Triton, 2006, 173 s. ISBN 80-725-4730-5.
14. JAKOBOVÁ, Anna. *Komplexní péče o děti s tělesným a kombinovaným postižením*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2007, 101 s. ISBN 978-807-3684-884.
15. KING L. *Animal-Assisted Therapy: A guide for Professional Counselors, School Counselors, Social Workers, and Educators*. 1. vydání. United Kingdom: AuthorHouse, 2007. ISBN 978-1-4208-8662-7.
16. KOLEKTIV AUTORŮ.: *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
17. Klub Kvítek. Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-06-22]. URL: <<http://klubkvitek.estranky.cz>>.

18. KOLÁŘ, Pavel. *Rehabilitace v klinické praxi*. 1. vyd. Praha: Galén, 2009, 713 s. ISBN 978-807-2626-571.
19. KRAUS, Josef. *Dětská mozková obrna*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005, 344 s. ISBN 80-247-1018-8.
20. MAŘÁČKOVÁ, E.: Názory a zkušenosti odborné a laické veřejnosti na hipoterapii v České republice. In *Pravda o zooterapii*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2003, s. 38. ISBN 80-7040-608-9.
21. MAŘÁČKOVÁ, E.: *Ucelený přehled hiporehabilitačních zařízení v ČR*. České Budějovice, 2003. 142 s. Diplomová práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vedoucí diplomové práce Adéla Mojžíšová.
22. MERKUNOVÁ, Alena a Miroslav OREL. *Anatomie a fyziologie člověka: pro humanitní obory*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 302 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4715-216.
23. MÜLLER, O. *Terapie ve speciální pedagogice : teorie a metodika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. 295 s. ISBN ISBN 80-244-1075-.
24. NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006, 159 s. Albatros Plus, 59. ISBN 80-000-1809-8.
25. NERANDŽIČ, Z.: In *Pravda o zooterapii*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2004, 63 s. ISBN 80-7040-608-9.

26. NERNDŽIČ, Z.: In *Pravda o zooterapii*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2004, 54 s. ISBN 80-7040-675-5.
27. Občanské sdružení EPONA. Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-06-22]. URL: <<http://www.hipoterapie.cz>>.
28. Občanské sdružení CHEWAL. Internetové stránky organizace. [online]. [cit.2013-06-02]. URL: <<http://www.chewal.cz>>.
29. Občanské sdružení SVÍTÁNÍ. Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-06-22]. URL: <<http://www.os-svitani.cz>>.
30. ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví: proč, co a jak*. Vyd. v češtině 1. Praha: Brázda, 2007, 173 s. ISBN 978-802-0903-563.
31. OS Svítání. *Bulletin o problematice hiporehabilitace*, svazek 1, vyd. 1., roč. 1., 2007. Nepublikováno.
32. OS Svítání. *Bulletin o problematice hiporehabilitace*, svazek 3, vyd. 1., roč. 2., 2008. Nepublikováno.
33. ORINIAKOVÁ, P.: Hipoterapie - od nápadu k profesionálnímu týmu. In *Pravda o zooterapii*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2003, s.12. ISBN 80-7040-608-9.
34. PFEIFFER, Jan. *Neurologie v rehabilitaci: pro studium a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 350 s. ISBN 978-802-4711-355.
35. PIPEKOVÁ, J., VÍTKOVÁ, M.: *Terapie ve speciálně pedagogické péči*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001. 157 s. ISBN 80-7315-010-7.

36. POKRANT, S.: *Reittherapien – ein pädagogischer Ansatz?* Passau, 2006. 107 s. Diplomová práce na Filozofické fakultě Univerzity v Passau. Vedoucí diplomové práce Guido Pollak.
37. PROTHMANN, Anke. *Tiergestützte Kinderpsychotherapie: Theorie und Praxis der tiergestützten Psychotherapie bei Kindern und Jugendlichen*. New York: Peter Lang, 2007, 278 s. ISBN 978-363-1552-933.
38. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 184 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.
39. ROBERTS, M.: *About Join-Up*. [online]. [cit. 2013-03-07]. URL: http://www.montyroberts.com/ju_about.html >.
40. SADOVÁ, J.: *Hippoterapia: Koň ako koterapeut v procese psychoterapie*. Česká a Slovenská psychiatrie, 2000, s. 267-269.
41. Sdružení PIAFA Vyškov. Internetové stránky organizace. [online]. [cit. 2013-06-22]. URL: <http://piafa.cz>.
42. SEIDL, Zdeněk a Jiří OBENBERGER. *Neurologie pro studium i praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 363 s. ISBN 80-247-0623-7.
43. SVOBODOVÁ, Ivona. *Zoorehabilitace a aktivity se zvířaty pro rozvoj osobnosti*. 1. vyd. V Praze: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2009, 108 s. ISBN 978-80-213-1912-7.
44. *Terapie ve speciálně pedagogické péči*. 2. rozš. vyd. Editor Jarmila Pipeková, Marie Vítková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, 165 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-731-5010-7.

45. TROJAN, Stanislav. *Fyziologie a léčebná rehabilitace motoriky člověka*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2001, 226 s. ISBN 80-247-0031-X.
46. VÁGNEROVÁ, M., HADJ-MOUSSOVÁ Z., *Psychologie handicapu*. 1. část, *Handicap jako psychosociální problém*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-763-2.
47. VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy obecné psychologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 91 s. ISBN 978-80-7372-283-8.
48. VÁGNEROVÁ, Marie, Zuzana HADJ-MOUSSOVÁ a Stanislav ŠTECH. *Psychologie handicapu*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2000, 230 s. ISBN 80-718-4929-4.
49. VÁVROVÁ, E.: Příprava koně pro hipoterapii. In *Terapie ve speciálně pedagogické péči*. 1. vyd. Brno: Paido, 2001, kapitola 7., s. 148. ISBN 80-7315-010-7.
50. VÍZDALOVÁ, H.: Členění hiporehabilitace. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007, kapitola 6.4, s. 222-229. ISBN 978-80-7322-109-6.
51. VÍZDALOVÁ, H.: Metodika hiporehabilitace. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007, kapitola 6.7, s. 244-246. ISBN 978-80-7322-109-6.
52. VÍZDALOVÁ, H.: Místo psychologie v hipoterapii. In *Mezinárodní seminář o zooterapiích k tvorbě metodiky*. Brno: Sdružení Filia, 2004, s. 23. ISBN 80-239-3591-7.
53. VÍZDALOVÁ, H.: Účastníci procesu hiporehabilitace. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007, kapitola 6.5, s. 232-235. ISBN 978-80-7322-109-6.

54. VÍZDALOVÁ, H.: Využití postupů přirozeného partnerství člověka a koně (horsemanship) v psychoterapii. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007, kapitola 6.9, s. 252. ISBN 978-80-7322-109-6.
55. VOSÁTKOVÁ, A.: Etologie koně. In *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. 1. vyd. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.
56. VOSÁTKOVÁ, A.: Hipoterapie. In *Pravda o zooterapii*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2001, s. 48. ISBN 80-7040-486-8.
57. ZOURKOVÁ, M., *Metody zooterapie*. Vyškov : Piafa 2004, ISBN 80-658-23-1.

8 Přílohy:

Příloha 1 – Seznam hiporehabilitačních zařízení dle ČHS

Příloha 2 – Seznam středisek praktické výuky

Příloha 1: Seznam hiporehabilitačních zařízení dle ČHS

Jihočeský kraj

Název organizace:	
JK Vladykův Dvůr, středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9035
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace a LPPJ
Zástupce:	Mgr. Jindřiška Vladyková
Adresa:	Roudenská 2, 37007 Roudné
E-mail:	jindriska.vladykova@gmail.com
Telefon:	777068872
Webové stránky:	www.vladykuvdvur.cz

Název organizace:	
Koníček o.s., středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9013
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	terapeut LPPJ, cvičitel
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ
Zástupce:	Bc. Martina Barvínková
Adresa:	Adamovská 6, 37371 Adamov
E-mail:	konicekcb@seznam.cz
Telefon:	774529779
Webové stránky:	www.konicekcb.cz

Název organizace:	
OS POHIP	
Reg. číslo:	9014
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace
Zástupce:	Martina Jestřabová
Adresa:	Kollárova 511, 39701 Písek
E-mail:	info@rancixion.cz
Telefon:	

Webové stránky:	www.rancixion.cz
-----------------	--

Jihomoravský kraj

Název organizace:	
Epona Brno, středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9005
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paravoltiž, paradrezúra
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, psycholog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezd.lic, cvič. parajezdeckví, rozhodčí, klasifikátor handicapu
Zástupce:	Ing.,Bc. Casková Vanda
Adresa:	Bratislavská 21, Brno
E-mail:	epona@hipoterapie.cz
Telefon:	604244852
Webové stránky:	http://www.hipoterapie.cz/

Název organizace:	
PIAFA Vyškov	
Reg. číslo:	9016
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, spec.pedagog, cvičitel, psycholog, soc- prac.,prac. Ss
Vzdělání pracovníků:	Kurz HT, jezd.lic, cvič. Parajezdeckví, cvič. ČJF
Zástupce:	Jana Podrápská
Adresa:	Žerotínova 2, 682 01 Vyškov
E-mail:	piafa@piafa.cz
Telefon:	603813461
Webové stránky:	http://www.piafa.cz/

Název organizace:	
ÚSP Kociánka pro tělesně postiženou mládež v Brně – Králově poli	
Reg. číslo:	9030
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, lékař, ergoterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Zástupce:	Mgr. Jiří Podlucky
Adresa:	Kociánka 2/93, 612 47 Brno
E-mail:	kotasovamarta@seznam.cz
Telefon:	515504312

Webové stránky:	www.kocianka.cz
-----------------	--

Liberecký kraj

Název organizace:	
OS Svítání Jablonec nad Nisou, středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9015
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, pedagog. Minimum
Zástupce:	Iva Michalská
Adresa:	Panenská 25, Jablonec n.Nisou
E-mail:	os-svitani@email.cz
Telefon:	608537513
Webové stránky:	www.os-svitani.cz

Moravskoslezský kraj

Název organizace:	
Jezdecký klub Sviadnov, o.s.	
Reg. číslo:	9012
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd.lic, cvič. parajezdectví, rozhodčí
Zástupce:	Darja Hrůzková
Adresa:	Pod Štandlem 413 , 739 25 Sviadnov
E-mail:	dhruzkova@seznam.cz , jana.hajdiskova@seznam.cz
Telefon:	777645535
Webové stránky:	www.jksviadnov.wz.cz

Název organizace:	
Jezd. klub Stáje Nanka Orlová	
Reg. číslo:	9050
Zaměření:	HT, AVK,PPK
Profese pracovníků:	lékař, FT, ergoterapeut ,pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, LPPJ, ČJF
Zástupce:	Ing. Světlana Majetná
Adresa:	Luční č.18, Orlová-Lutyně, 735 14
E-mail:	jkorlova@jkorlova.cz

Telefon:	724 893 275, 604 256 351
Webové stránky:	www.jkorlova.cz

Název organizace:	
JK Chotěbuz	
Reg. číslo:	9047
Zaměření:	AVK, PPK, hipoterapie
Profese pracovníků:	pedagog, fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezdecká licence a rozhodčí ČJF
Zástupce:	Hana Poledníková
Adresa:	Zemědělská 14, 735 61 Chotěbuz
E-mail:	jkchotebuz@seznam.cz
Telefon:	602726752
Webové stránky:	http://stajuluka.sweb.cz

Název organizace:	
SK Starý mlýn Opava – Kylešovice	
Reg. číslo:	9051
Zaměření:	AVK, výcvik jezdců a koní
Profese pracovníků:	lékařka, pedagog
Vzdělání pracovníků:	cvičitel jezdeckví
Zástupce:	Mgr. Radmila Holušová
Adresa:	U Panského mlýna 28, 747 06, Opava 6
E-mail:	skstary.mlyn@seznam.cz
Telefon:	608 721 335
Webové stránky:	www.skstarymlyn.cz

Olomoucký kraj

Název organizace:	
APA VČAS Olomouc	
Reg. číslo:	9001
Zaměření:	paravoltiž, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, klasifikátor handicapu
Zástupce:	Mgr. Milan Svoboda
Adresa:	tř. Míru 115, 771 11 Olomouc
E-mail:	m.svoboda@email.cz
Telefon:	723753511

Webové stránky:	www.apavcas.cz
-----------------	--

Název organizace:	
Hanácký dvůr, o.s. Polkovice	
Reg. číslo:	9052
Zaměření:	AVK
Profese pracovníků:	pedagog, jezdecký instruktor
Vzdělání pracovníků:	cvičitel jezdeckví ČJF
Zástupce:	Bronislava Krejčířová
Adresa:	Hanácký dvůr, o.s. Polkovice 198, 75144
E-mail:	hanacky-dvur@email.cz
Telefon:	733 708 378
Webové stránky:	www.hanackydvur.cz

Název organizace:	
OS Ryzáček – středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9020
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, spec. pedagog, cvičitelé
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezd.lic, cvič. lic., cvič. Parajezdeckví
Zástupce:	Alena Fritscherová
Adresa:	Vyšehorky 16, Líšnice, 789 85
E-mail:	ryzacek@email.cz
Telefon:	605766154
Webové stránky:	www.ryzacek.com

Pardubický kraj

Název organizace:	
Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé Luže – Košumberk	
Reg. číslo:	9032
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitelé koní, lékař
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, licence ČJF
Zástupce:	Alena Krejsová
Adresa:	Luže – Košumberk, 538 54
E-mail:	krejsova@hamzova-lecebna.cz
Telefon:	728163704, 469648562
Webové stránky:	www.hamzova-lecebna.cz

Název organizace:	
JK Padlý kvítek	
Reg. číslo:	9045
Zaměření:	AVK, PPK, Hipoterapie
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, jezdec s licenci, ošetřovatel koní, sociální pracovník, student speciální pedagogiky
Vzdělání pracovníků:	licence ČJF
Zástupce:	Veronika Jásenská
Adresa:	Jamné nad Orlicí 147, 561 65
E-mail:	jasenska.veronika@centrum.cz
Telefon:	728201625
Webové stránky:	<u>Xxx</u>

Název organizace:	
OS hiporehabilitace Baneta	
Reg. číslo:	9036
Zaměření:	Hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	Fyzioterapeut
Vzdělání pracovníků:	Kurz HT
Zástupce:	Hana Onderková
Adresa:	Zahradní 41, 568 02 Svitavy
E-mail:	oshbaneta@seznam.cz
Telefon:	736 157 794
Webové stránky:	http://baneta.webnode.cz/

Název organizace:	
Sdružení občanů pro pomoc zdravotně postiženým „APOLENKA“ – hiporehabilitace	
Reg. číslo:	9043
Zaměření:	HT, PPK, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeutka, lékař, cvičitel koní, sociální pracovník, pracovník v soc. službách, instruktoři hpr metody Charlese Fletchera
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezdecká licence
Zástupce:	Jolana Štěpánková
Adresa:	Bělobranská dubina 1080, 53012 Pardubice
E-mail:	diana.apolenka@seznam.cz
Telefon:	775614618

Webové stránky:	www.apolenka.org
-----------------	--

Název organizace:	
TJ Léčebna Košumberk	
Reg. číslo:	9025
Zaměření:	HT
Profese pracovníků:	cvičitel jezdeckví, trenér
Vzdělání pracovníků:	cvičitelské licence ČJF
Zástupce:	Jaroslav Gála
Adresa:	Hamzova léčebna, 538 54 Luže
E-mail:	gala@hamzova-lecebna.cz
Telefon:	728462511
Webové stránky:	http://www.hamzova-lecebna.cz/

Plzeňský kraj

Název organizace:	
ÚSP Zbůch	
Reg. číslo:	9028
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Fyzioterapeuti
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Zástupce:	Jitka Poláková
Adresa:	ÚSP Zbůch, 330 22 Zbůch
E-mail:	polakova@uspzbuch.cz
Telefon:	
Webové stránky:	http://www.uspzbuch.cz/

Praha

Název organizace:	
CaballinuS o.s.	
Reg. číslo:	9031
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	Fyzioterapeuti
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Zástupce:	Mgr. Tereza Honců
Adresa:	U klubovny 911, 156 00 Zbraslav
E-mail:	tereza.kopecka@caballinus.cz

Telefon:	777971907
Webové stránky:	www.caballinus.cz

Název organizace:	
JK Harfa	
Reg. číslo:	9049
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezdecká licence ČJF
Zástupce:	Lenka Šestáková
Adresa:	Smotlachova 939/3 Praha 4 Kamýk 142 00
E-mail:	jkharfa@seznam.cz
Telefon:	731263791
Webové stránky:	www.jkharfa.cz

Název organizace:	
JK POČIN v Ráji	
Reg. číslo:	9010
Zaměření:	AVK, paravoltiž
Profese pracovníků:	FT, cvičitel ČJF, pedagog, psycholog
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, lonžérské zk., licence ČJF, kurz HT
Zástupce:	Hanka Špindlerová
Adresa:	Lužická 1276, Úvaly, 250 82
E-mail:	hankaspindlerova@atlas.cz
Telefon:	605285426
Webové stránky:	www.jk-pocin.unas.cz

Název organizace:	
Sdružení SRAZ	
Reg. číslo:	9022
Zaměření:	HT, AVK, PPK
Profese pracovníků:	Ergoterapeut, pedagog, lékař
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Zástupce:	Ing. Marie Dvořáčková
Adresa:	SEV Hl. M. Prahy, Kubatova 1/32, Praha 10 10200
E-mail:	sdruzenisraz@centrum.cz
Telefon:	739562258
Webové stránky:	www.toulcuvdvr.cz

Název organizace:	
TJ Orion Praha	
Reg. číslo:	9027
Zaměření:	hipoterapie, paravoltiž
Profese pracovníků:	FT, cvičitel
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, lic. ČJF, cvič parajezdectví, rozhodčí
Zástupce:	Stanislav Ulenfeld
Adresa:	U ledáren 48, Praha 4
E-mail:	spae@cbox.cz
Telefon:	
Webové stránky:	http://www.tjorion.cz/

Severomoravský kraj

Název organizace:	
o.s. Koník dětem i dospělým pro radost	
Reg. číslo:	9039
Zaměření:	Psychorhb a rekondiční ježdění dětí a dospělých jako využití volného času
Profese pracovníků:	dětská sestra
Vzdělání pracovníků:	Xxx
Zástupce:	Kateřina Zaoralová
Adresa:	Majetín, Mlýnská 231, 751 03
E-mail:	kat.zao@seznam.cz
Telefon:	604286077
Webové stránky:	http://konik.tym.cz

Středočeský kraj

Název organizace:	
Dítě a kůň	
Reg. číslo:	9004
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, spec.pedagog, sociální prac., cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT
Zástupce:	Ivana Hudcová
Adresa:	Miskovice 30, 28501
E-mail:	diteakun@seznam.cz

Telefon:	602 525 379
Webové stránky:	http://www.diteakun.cz/

Název organizace:	
Hipocentrum PL Kosmonosy – Středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9017
Zaměření:	PPK
Profese pracovníků:	psycholog, psychoterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezdecká licence ČJF
Zástupce:	Kamila Petrová
Adresa:	Lípy 15, 293 06 Kosmonosy
E-mail:	hipocentrum@seznam.cz
Telefon:	777621345
Webové stránky:	http://www.plkosmonosy.cz/

Název organizace:	
JK Šerm	
Reg. číslo:	9040
Zaměření:	HT, parajezdectví
Profese pracovníků:	fyzioterapeutka, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, cvičitel parajezdectví, jezd lic., trenér sportovních koní
Zástupce:	Michaela Mašková
Adresa:	267 23 Lochovice 66
E-mail:	mrafa@seznam.cz
Telefon:	737558313
Webové stránky:	www.jezdectvo.cz

Název organizace:	
Stáj Rozárka – Středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9024
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paradrezúra
Profese pracovníků:	FT, cvič. handicapovaných, cvič. ČJF, spec. pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd. lic. ČJF, cvič.
Zástupce:	Zuzana Fialová
Adresa:	Bykán 8, 284 01 Kutná Hora
E-mail:	stajrozarka@centrum.cz
Telefon:	724316145

Webové stránky:	http://www.stajrozarka.cz/
-----------------	---

Vysočina

Název organizace:	
Piruetta PL Havlíčkův Brod – Středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9029
Zaměření:	AVK, PPK, hipoterapie
Profese pracovníků:	psychiatr, terapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	cvičitel parajezdeckví, kurz LPPJ, cvičitelské licence ČJF
Zástupce:	MUDr. Andrea Mašková
Adresa:	Rozkošská 2322, Havlíčkův Brod
E-mail:	amaskova@plhb.highlands.cz
Telefon:	605788109
Webové stránky:	http://hipoterapie.crespo.cz

Název organizace:	
Psychiatrická léčebna Jihlava – Středisko praktické výuky	
Reg. číslo:	9019
Zaměření:	AVK, PPK, parajezdeckví
Profese pracovníků:	cvičitel jezdeckví, učitelství praktického vyučování
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, cvičit. lic., učitelství odb. předm.
Zástupce:	Bc. Yvonna Horská
Adresa:	Brněnská 54, 58601 Jihlava
E-mail:	HorskaY@seznam.cz , zookoutek@plj.cz
Telefon:	567552299
Webové stránky:	http://www.plj.cz/

Zlínský kraj

Název organizace:	
TJ MONTY DS Kunovice	
Reg. číslo:	9026
Zaměření:	HT
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, licence ČJF, trenér lic „C“
Zástupce:	Světlana Mazáčová
Adresa:	Průmyslová 912, Uher.Hradiště

E-mail:	mzacova.s@seznam.cz
Telefon:	603288175
Webové stránky:	www.monty.vh.cz

Příloha 2: Seznam středisek praktické výuky

Střediska praktické výuky pro hipoterapii

Jihočeský kraj

Název organizace:	
JK Vladykův Dvůr	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace a LPPJ
Zástupce:	Mgr. Jindřiška Vladyková
Adresa:	Roudenská 2, 37007 Roudné
E-mail:	jindriska.vladykova@gmail.com
Telefon:	777068872
Webové stránky:	www.vladykuvdvur.cz

Jihomoravský kraj

Název organizace:	
Epona Brno	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paravoltiž, paradrezura
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, psycholog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezd.lic, cvič. parajezdectví, rozhodčí, klasifikátor handicapu
Zástupce:	Ing.,Bc. Casková Vanda
Adresa:	Bratislavská 21, Brno
E-mail:	epona@hipoterapie.cz
Telefon:	604244852
Webové stránky:	http://www.hipoterapie.cz/

Liberecký kraj

Název organizace:	
OS Svítání Jablonec nad Nisou	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeuti, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, pedagog. Minimum
Zástupce:	Iva Michalská
Adresa:	Panenská 25, Jablonec n.Nisou

E-mail:	os-svitani@email.cz
Telefon:	608537513
Webové stránky:	www.os-svitani.cz

Pardubický kraj

Název organizace:	
Hamzova odborná léčebna pro děti a dospělé Luže – Košumberk	
Zaměření:	Hipoterapie
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd.lic
Zástupce:	Alena Krejsová
Adresa:	Luže – Košumberk, 538 54
E-mail:	krejsova@hamzova-lecebna.cz
Telefon:	728163704, 469648562
Webové stránky:	www.hamzova-lecebna.cz

Olomoucký kraj

Název organizace:	
OS Ryzáček	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, spec. pedagog, cvičitelé
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezd.lic, cvič. lic., cvič. parajezdeckví
Zástupce:	Alena Fritscherová
Adresa:	Vyšehorky 16, Líšnice, 789 85
E-mail:	ryzacek@email.cz
Telefon:	605766154
Webové stránky:	www.ryzacek.com

Středočeský kraj

Název organizace:	
Stáj Rozárka	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paradrezúra
Profese pracovníků:	FT, cvič. handicapovaných, cvič. ČJF, spec. pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd.lic, ČJF, cvič.
Zástupce:	Zuzana Fialová
Adresa:	Bykán 8, 284 01 Kutná Hora

E-mail:	stajrozarka@centrum.cz
Telefon:	724316145
Webové stránky:	http://www.stajrozarka.cz/

Střediska praktické výuky pro AVK

Jihočeský kraj

Název organizace:	
JK Vladykův Dvůr	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	fyzioterapeut, pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz hiporehabilitace a LPPJ
Zástupce:	Mgr. Jindřiška Vladyková
Adresa:	Roudenská 2, 37007 Roudné
E-mail:	jindriska.vladykova@gmail.com
Telefon:	777068872
Webové stránky:	www.vladykuvdvur.cz

Název organizace:	
Koníček o.s.	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	terapeut LPPJ, cvičitel
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ
Zástupce:	Bc. Martina Barvínková
Adresa:	Adamovská 6, 37371 Adamov
E-mail:	konicekcb@seznam.cz
Telefon:	774529779
Webové stránky:	www.konicekcb.cz

Jihomoravský kraj

Název organizace:	
Epona Brno	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paravoltiž, paradrežúra
Profese pracovníků:	lékař, fyzioterapeut, pedagog, psycholog, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	jezd.lic, cvič. parajezdectví, rozhodčí, klasifikátor handicapu
Zástupce:	Ing., Bc. Casková Vanda
Adresa:	Bratislavská 21, Brno

E-mail:	epona@hipoterapie.cz
Telefon:	604244852
Webové stránky:	www.hipoterapie.cz

Olomoucký kraj

Název organizace:	
OS Ryzáček	
Zaměření:	hipoterapie, AVK
Profese pracovníků:	FT, spec. pedagog, cvičitelé
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezd.lic, cvič. lic., cvič. Parajezdectví
Zástupce:	Alena Fritscherová
Adresa:	Vyšehorky 16, Líšnice, 789 85
E-mail:	ryzacek@email.cz
Telefon:	605766154
Webové stránky:	www.ryzacek.com

Středočeský kraj

Název organizace:	
Stáj Rozárka	
Zaměření:	hipoterapie, AVK, paradržúra
Profese pracovníků:	FT, cvič. handicapovaných, cvič. ČJF, spec. pedagog
Vzdělání pracovníků:	kurz HT, jezd.lic.ČJF, cvič.
Zástupce:	Zuzana Fialová
Adresa:	Bykáň 8, 284 01 Kutná Hora
E-mail:	stajrozarka@centrum.cz
Telefon:	724316145
Webové stránky:	http://www.stajrozarka.cz/

Vysočina

Název organizace:	
Pirueta PL Havlíčkův Brod	
Zaměření:	AVK, PPK, hipoterapie
Profese pracovníků:	psychiatr, terapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	cvičitel parajezdectví, kurz LPPJ, cvičitelské licence ČJF
Zástupce:	MUDr.Andrea Mašková
Adresa:	Rozkošská 2322, Havlíčkův Brod

E-mail:	amaskova@plhb.highlands.cz
Telefon:	605788109
Webové stránky:	http://hipoterapie.crespo.cz

Střediska praktické výuky pro PPK

Středočeský kraj

Název organizace:	
Hipocentrum PL Kosmonosy	
Zaměření:	PPK
Profese pracovníků:	psycholog, psychoterapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, jezdecká licence ČJF
Zástupce:	Kamila Petrová
Adresa:	Lípy 15, 293 06 Kosmonosy
E-mail:	hipocentrum@seznam.cz
Telefon:	777621345
Webové stránky:	http://www.plkosmonosy.cz/

Vysočina

Název organizace:	
Piruetta PL Havlíčkův Brod	
Zaměření:	AVK, PPK, hipoterapie
Profese pracovníků:	psychiatr, terapeut, cvičitel koní
Vzdělání pracovníků:	cvičitel parajezdectví, kurz LPPJ, cvičitelské licence ČJF
Zástupce:	MUDr. Andrea Mašková
Adresa:	Rozkošská 2322, Havlíčkův Brod
E-mail:	amaskova@plhb.highlands.cz
Telefon:	605788109
Webové stránky:	http://hipoterapie.crespo.cz

Název organizace:	
Psychiatrická léčebna Jihlava	
Zaměření:	AVK, PPK, parajezdectví
Profese pracovníků:	cvičitel jezdectví, učitelství praktického vyučování
Vzdělání pracovníků:	kurz LPPJ, cvičit. licence, učitelství odb. předmětů
Zástupce:	Bc. Yvonna Horská
Adresa:	Brněnská 54, 58601 Jihlava
E-mail:	HorskaY@seznam.cz , zookoutek@plj.cz

Telefon:	567552299
Webové stránky:	http://www.plj.cz/